תנ״ך · אחרונים

אברהם יגל (על התנך)

רבי אברהם הכהן מתוניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אברהם יגל (על התנך)

רבי אברהם הכהן מתוניס

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אברהם-יגל-על-התנך/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

אברהם יגל על פרשת בראשית 4
אברהם יגל על פרשת נח 5
אברהם יגל על פרשת לך לך 5
אברהם יגל על פרשת וירא 6
אברהם יגל על פרשת תולדות 8
אברהם יגל על פרשת ויצא 9
אברהם יגל על פרשת וישלח 10
אברהם יגל על פרשת וישב 10
אברהם יגל על פרשת מקץ 11
אברהם יגל על פרשת ויגש 11
אברהם יגל על פרשת ויחי 11
אברהם יגל על פרשת שמות 12
אברהם יגל על פרשת בא 13
אברהם יגל על פרשת בשלח 14
אברהם יגל על פרשת יתרו 15
אברהם יגל על פרשת משפטים 16
אברהם יגל על פרשת תרומה 17
אברהם יגל על פרשת תצוה 17
אברהם יגל על פרשת כי תשא 17
אברהם יגל על פרשת ויקהל 19
אברהם יגל על פרשת ויקרא 19
אברהם יגל על פרשת צו 20
אברהם יגל על פרשת שמיני 20
אברהם יגל על פרשת אחרי מות 20
אברהם יגל על פרשת קדושים 21
אברהם יגל על פרשת אמור 21
אברהם יגל על פרשת בחקתי 21
אברהם יגל על פרשת נשא 22
אברהם יגל על פרשת בהעלותך 22
אברהם יגל על פרשת קרח 23
אברהם יגל על פרשת חקת 23
אברהם יגל על פרשת בלק 24
אברהם יגל על פרשת פינחס 25
אברהם יגל על פרשת מטות 25
אברהם יגל על פרשת ואתחנן 25
אברהם יגל על פרשת שופטים 26
אברהם יגל על פרשת כי תצא 27
אברהם יגל על פרשת כי תבא 27
אברהם יגל על פרשת נצבים 28
אברהם יגל על פרשת האזינו 28
אברהם יגל על פרשת וזאת הברכה 29
אברהם יגל על תהלים 29
אברהם יגל על תרי עשר 32
אברהם יגל על מגילת רות 32
אברהם יגל על מגילת אסתר 32
אברהם יגל על הגדה של פסח מגיד 32
אברהם יגל ליקוטים על הרא"ם 33

אברהם יגל על פרשת בראשית

ויצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ע"כ. לכאורה ק' למה צריך לומר על עפר שהוא מן האדמה מי לא ידע דעפר הוא מן האדמה. ואפ"ל משום דוייצר הוא בשני יודין לומר דזכה האדם לשני יצירות ומפרש משום דבריאתו הוא מן העפר דהוא עולם העשיה ובשביל שהוא מן האדמה שהיא ארץ ישראל העשיה חוזרת להיות יצירה לכך זכו האדם לשתי יצירות:

ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל. וקשה מנא ידעה אלו התוארים ומה שפירש"י ז"ל האמינה לדברי הנחש אלו התוארים לא הוזכרו בדבריו. ואפשר כדי לאמת אצלה טענת הנחש שאמר לה לא צוה הי"ת כי אם על העץ ולא על הפרי לכך אכלה מן העץ חצי זית כיון שאין אסור אלא בכזית כדמשמע מלשון אכילה שהיא בכזית וכשראתה שיש בו אלו התוארים האמינה לדברי הנחש שאמר לה לא צוה השי"ת כי אם על העץ ולא על הפרי ולכך לקחו מפריו ואכלה ואפילו הכי הענישה השם יתברך מכיון שאמר לא תאכל ממנו משמע אפילו מקצתו וכמ"ש במסכת תמורה דף י"ד מקצתו מנין תלמוד לומר ואשה לא תתנו מהם. ואפשר דהאי ממנו אתא למלתיה לאסור כל דאתי מחמתיה וכמו שדרש רב אשי ביבמות בפרק הערל דף ע"ד גבי ולא נתתי ממנו למת ע"ש והיינו דהשיב להם השי"ת הלא צויתיך ומעץ הדעת לא תאכל ממנו ירצה דהלכה כרב אשי דממנו כל דאתי מניה:

שם ואכל וחי לעולם. יש להקשות וכי ח"ו עינו רעה במה שיחיה האדם לעולם. ונראה לטובתו של אדם נתכון ע"פ מ"ש בגמרא כד סליק ר"מ מספרא דאיוב הוא אמר סוף בהמה לשחיטה סוף אדם למות והכל למיתה הם עומדים וכתבו המפרשים ז"ל דר"מ בא להורות דהמיתה היא טובה לאדם דזוכה לראות פני אלהים חיים וראיה מבהמה דע"י השחיטה זוכה לבעל חי מדבר. ונ"ל דדקדקו כי מסיום ר"מ ספרא דאיוב דאף בעה"ז ע"י הצרה שעברה עליו נתן לו הי"ת טובה כפליים ומינה למד דאף המיתה ע"י הצער שלה נותן השי"ת לאדם שכרו כפליים לעה"ב. והיינו דקאמר וחי לעולם ושוב אינו זוכה למחיצה למעלה לפני ה' ב"ה:

עוד שם ויהי מקץ ימים ויבא קין מנחה לה' ולכאור' קשה מה עלה בדעתו של קין להביא מנחה לה'. ונראה משום כשילדה חוה את קין אמרה קניתי איש את ה' דהיינו שנראה אותו שיהיה עובד ה' מנעוריו וקין עלה בדעתי כיון דאיכא מאן דאמר בגמ' אשרי מי שמתגבר על יצרו כאיש אם כן יש לו תיקון לסוף ימים שיחזור אל ה' ולכך אמר ויהי מקץ ימים ויבא קין מנחה לה' הביא קרבן שיתכפר לו על מה שעשה ויחזור לעבוד ה'

כמו שאמרה אמו. אבל הבל אחיו ס"ל דהעיקר שיעשה תשובה בעודו איש דשמא לא יהיה יכולת בידו לעשות תשובה וימות רשע ולכך אמ' שהביא מבכורות צאנו להורות שיעשה תשובה בעודו ילד:

שם ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים. הנה הפסוק הזה כפול ומכופל מעיקרא אמר ויתהלך חנוך את האלהים רצונו הוא שלקח אותו אלהים מהו שאמר עוד ואיננו כי לקח אותו אלהים. ומה שתרגם אנקלוס והליך חנוך בדחלתא דה' הוא יתר דכבר אמור לעיל. ונראה עפ"י מ"ש רז"ל בזמן שהדור אינו ראוי הקב"ה נוטל צדיק אחד ומכפר עליהם ופירשו בזוהר על פסוק להנחם על בניה כי איננו הוא על יחוד זו"ן ולכך אמר הכתוב כיון שנתבקש בישיבה של מעלה קודם זמנו ידעינן שאינו ביחוד ובודאי נשמתו עולה למעלה להיות מ"ן לזו"ן:

אברהם יגל על פרשת נח

אלה תולדות נח נח. יש לשאול מהו הכפל שאמר. ויראה שיש בעולם ג' מיני תולדות אחד בגוף ואחד בממון ואחד בתורה ולכך אמר הכתוב המובחר שבהם הוא נח והנך תולדות הם פסולים ולכך אמר אלה תולדות נח ואח"ז אמר מהו נח הוא איש צדיק שהם תולדות חידושי התורה שהם העיקר שמוליכים אותו אחר מיתתו לעולם הנצחי שזכה ורואה חי העולמים. והולך ומבאר הכתוב ששאר התולדות הם פחותים שלא יש יכולת בהם להצילו מהעונש דאם תולדות הממון לא יועיל לו ביום עברה בעת מיתתו תמיד היא בארגז שלהם שלא יתנדנד ממקומו גם תולדות הבנים מוליכין אותו לקברו ואח"ז יחזרו לתוך דירותם. אבל את האלהים התהלך נח שהוא הצדקות והתורה שהם מגן וצינה להצילו מכל רע ולהביאו עד מקום השכינה:

שם יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם. נראה מפני שידוע שאם ישראל לא היו עושים רצונו של מקום ב"מ השפע לא ירד כי אם לצורך ז"א אבל לא ירד חלק ה"מ כיון שאין לה מה ליתן שישראל אינם ראוים לזה וכמבואר בזוהר בפ' האזינו ע"פ שחת לו וכו' ע"ש לכך בא נח להתפלל יפת אלהים שהיא הבינה יפת שהוא ריבוי השפע שהוא ז"א כדי שישכון באהלי שם שהיא המלכות:

אברהם יגל על פרשת לך לך

ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולו וכו'. יש לרמוז הפסוקים על המקרים שאירעו לת"ח שבזמיננו שהם עניים מכל וכל ואין איש לחוש ולהחזיק בתורתם ויהיו בטילים מת"ת

לחזר אחר מזונותם. ע"כ באה הנשמה ליעץ לגוף לומר לו שיש ליותר הפליטה מהנדוניא שלי קחם נא ויהיו לך למעזור שנים או ג' שעות ביום לשאת ולתת בהם כדרך כל הארץ והי"ת יתן לך מזונותיך בהם ואח"כ תשב על לימודך בלי שום טרדה ותהיה תורתך שלימה. וזוהי כוונת הפסוקים ותאמר שרי אל אברם דהיינו הנשמה אל הגוף הנה נא עצרני ה' מלדת דהיינו החידושים של התורה בא נא אל שפחתי שהיא עבודה שכן שפחה במספר קטן עולה בגי' עבודה אולי אבנה ממנה ויזמין לך השי"ת ריוח בזמן מועט כדי שחשב על למודך בדעת שלימה ותחדש חידושים בתורה שהיא פ"ו בתורה כיון שאתה בן עשר שנים למשנה. וזהו שאמר הפסוק מקץ עשר שנים לשבת אברם. וכששמע לקולה והלך לשוק לעסוק בפרקמטיא עמר ס"מ לנגדו והמציא לו ריוח עצום וע"י זה נתן בדעתו ליבטל מתורתו כמו חדש ימים עד שירויח הרבה וחוזר ויושב ולומד בדעת שלימה מה עשה ס"מ בכל יום ויום המציא שלא כדרך הטבע עד שביטל תורתו מכל וכל ואז מה שהיתה שפחה חזרה להיות גברת. וע"ז אמר הפסוק ותרא כי הרתה ותקל גברתה בעיניה ותרא עם ד' אותיות גי' גברתה עם הכולל ע"י שהרתה בממון ועשתה פ"ו חיצונית ואז אמרה לו הנשמה חמסי עליך אנכי נתתי שפחתי בחיקך אני שנתתי לך מהנדוניא שלי כדי להרויח דבר יום ביומו ותשב על לימודך ותעשה חידושים בתורה והיום הלכת אחר יצה"ר ועשית פ"ו בממון ושכחתני מכל וכל אחר שתלך בעוה"ב ריקם מה תדבר ומה תצטדק. וזה אומרו ישפוט ה' ביני וביניך. וכששמע הגוף אלו הדברים חזר בתשובה והחזיר הממון למקומו ואמר לה הנה שפחתך יברך וגירש העבודה וחזר וישב לו על לימודו כבראשונה ואז השי"ת שלח לו מלאך שהוא יצ"ט ואמר לה להעבודה שובי אל גברתך והתעני תחת ידיה לומר שתמציא לו ממון דבר יום ביומו שתהיה תורתו קבע והמלאכה תהיה טפלה אליה:

אברהם יגל על פרשת וירא

אולי יש חמשים צדיקים וכו'. יש לדקדק מאי דעתיה דאברהם אע"ה דהתחיל למנות מנין חמשים ואח"כ חיסר עשרה עשרה מ"ט לא חיסר חמשה חמשה כדמעיקרא. ועוד מ"ט מעיקרא לא התחיל למנות אלא חמשים. ועוד מ"ט כשהגיע למנין עשרה לא חיסר עוד חמשה. ונ"ל דאאע"ה מעיקרא התחיל למנות חמשים כנגד הכתר שהוא כלול מ"ה פרצופים וכל פרצוף כלול מעשר שהם חמשים שהוא רחמים גמורים ואח"כ חיסר חמשה כוונתו הוא שיעמוד המספר על חמשה לבד כנגד הדעת שהוא שורש ה' קציות. וכשהשיב לו הי"ת אם אמצא ארבעים וחמשה מזה ידע דלא מהני זכות חמשה לבד

ולכך כשהגיע לעשרה לא אמר כלום ואח"כ מספר ארבעים כנגד חו"ב ותו"מ ואח"כ מספר עשרים כנגד תו"מ ואח"כ מספר עשרה כנגד המלכות שהיא כלולה מעשר שהיא בחי' הגבורות ואין מתמתק הדין אלא בשורשו בזכות עשרה צדיקים. וזהו מ"ש דהע"ה בתהלים שלח מלך ויתירהו מושל עמים ויפתחהו. מושל עמים ויפתחהו ר"ל המלכות שהוא מושל עמים ובידו לפעול הדין הוא יתיר ויפתח דהיינו שיהפוך מדת הדין למדת הרחמים. וזוהי ג"כ כוונת המשורר חתום פי שטן ואל ישטין עלינו זעום בו וידום ויעמוד מליץ טוב וכו' דהול"ל ותעמיד מליץ טוב כיון שמדבר לנוכח כמו שאמר חתום פי שטן וכו' אלא כוונתו הוא שבעל הדין בעצמו הוא יחזור רחמים ויעמוד מליץ טוב לצדקנו:

ולא ידע בשכבה ובקומה. כתב האר"י ז"ל כל מקום שהטילה תורה אות יתירה משם הוי"ה ב"ה תדע שיש בו צד קדושה ולכך הכא במואביה שיצא ממנה דהע"ה הטיל וי"ו יתירה במלת ובקומה. ועפ"ז פירש הרב נחם פז ז"ל פסוק הנאמר ברות בטרום יכיר איש את רעהו כתוב וי"ו יתירה במלת בטרום להורות שרוח הקדש אמרה שבא העת שיצא דוד המלך לעולם שהרי הי"ת הטיל אות וי"ו יתירה במלת ובקומה בטרם יכיר איש את רעהו באותו הזמן ש אנשים כי אם לוט ובנותיו ובודאי שבא העת של הקדושה:

ע"ש ויהי אחר הדברים האלה. אמרו בילקוט אחר ץ דבריו של שטן שקטרג עליו ביום שגמל את יצחק אמר מכל מה שעשה לבנו לא הקריב לפניך תור או גוזל והשיב הקב"ה כלום כל הכבוד שעשה אלה בשביל בנו אם אני אומר לו שישחוט אותו היה שוחטו. ויש לשאול דהמעשה היה בזמן שגמל אותו ועכשיו היה יצחק בן ל"ז שנה ואיך אמר אחר סמוך ונראה דהיינו אחר דבריו של שטן והוא לא קטרג כי אם בזה הזמן שהיה יצחק בן ל"ז שנה שחשב השטן אם היה הקב"ה גוזר עליו לשוחטו בודאי יצחק היה הורג את אביו והוא לא ידע שיצחק היה מכבד את אביו וסר למשמעתו ואפי' להורגו וזהו שלא אמר והאלהים נסה את יצחק דלאו חידוש כיון שהקב"ה אמר לו בודאי שיעשה רצונו אבל החידוש הוא שהתיר עצמו למיתה לעשות כבוד האב. ועוד י"ל ע"פ מ"ש הרב הלכות קטנות ז"ל על הך מעשה באחד שהתיר עצמו למיתה על חבירו שלא יפה עשה מפני שעבר עמ"ש בתורה ואהבת לרעך כמוך כמו שאתה יש לך צער על פרידתך ממנו כך חבירך יש לו צער ג"כ ולכך נסה לאברהם להרבות שכרו לגודל צערו על פרידתו ממנו:

ויאמר אלהים יראה לו השה לעולה בני. יש לדקדק למה אמר אלהים יראה לו ולא אמר להים אמר לי. ויראה לפי שטען יצחק ואמר לאביו ויאמר אבי רצונו לומר אתה אבי ואיך יתכן הרחמנות שלך כשאתה הורגני עכשיו יאמרו העולם שאני באתי מאבימלך ולכך השיב לו אביו אלהים יראה לו השה לעולה דקי"ל דאפי' נדמה פסול לקרבן וכשאמר

לי הקב"ה הקרב לי יצחק לעולה בודאי ידעו העולם שאתה בני ולא ממזר וא"כ אתה ראוי לקרבן:
וישב אברם אל נעריו ואע"ג דלעיל א"ל ונשובה אליכם והבטיחה שישוב עמו יצחק. כיון שהביא עמו עורו של איל שהקריב תמורת יצחק שהוא של המקריב הוי כאלו יצחק שב עמו מה לי הוא מה לי תמורתו והאיל נתעברה בו כשמת יצחק אע"ה מסטרא דנוקבא וקרב תמורתו:

אברהם יגל על פרשת תולדות

ותאמר א"כ למה זה אנכי ותלך לדרש את ה'. נראה כשראתה עשו מפרכס לצאת ראשון א"כ מחוייב יעקב בכבודו כדדרשינן כבד את אביך לרבות אשת אביך ואת אמך לרבות אחיך הגדול וכיון שכן למה לי חיים. אבל לפי מ"ש שהיה שמעון העמסוני דורש כל אתין שבתור' וכיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש עד שבא ר"ע ולמד את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח ולפ"ז אדרבא עשו מחוייב בכבוד יעקב שהוא ת"ח והוקש כבודם לכבוד המקום. וז"ש ותלך לדרוש את ה' הדין עם מי והשיב לה ורב יעבוד צעיר דהיינו דדרשי' כר"ע שעשו אעפ"י שהוא גדול מחוייב בכבוד יעקב אע"ה שהוא ת"ח:
ע"ש וימצא בשנה ההיא מאה שערים וכו' ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר וכו' ויקנאו בו פלשתים. יש לדקדק מי זוטר הברכה שמצא מאה שערים שהוא חוץ מן הטבע כמ"ש רז"ל מאי שנא דלא נתקנאו כי אם ברבוי המקנה שהוא בדרך טבע. ונראה לפי מ"ש במסכת ערכין גבי אבשלום שאמר לאביו אלכה נא לחברון ואשלם נדרי והק' בגמרא וכי יש מזבח בחברון ותי' בגמ' מפני שחברון אינה ראויה לזריעה ממילא שמן קטינה ובזה מובן שהמקום שהוא ראוי לזריעה אין המקנה גדל שם. ולכך כשראו פלשתים שהיו לו מאה שערים ויש לו מקנה רב ראו גודל הנס העצום שהם הפכיים ולכך נתקנאו והיינו נמי שסמכה התור' והיה אם שמוע ואספת דגנך ואפ"ה ונתתי עשב בשדך לבהמתך שהוא שלא כדרך טבע:
אם תעשו עמנו רעה כאשר לא נגענוך וכו'. יש לדקדק כיון שלא נגעו בי מהיכא תיתי שיעשו להם רעה ועוד אומרם עשינו עמך רק טוב כיון שהוא טוב מהו המיעוט שבו. ונראה ע"פ מה שאמרו רז"ל דהעושה לוייה לחברו לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום וכששלחו יצחק מאתם א"ל לך בשלום ולכך אמרו לו ראו ראינו כי היה ה' עמך כי העושה לוייה לחבירו כונתו לדבק עמו ארבעה אותיות הויה ב"ה לעזור אותו בדרך וא"כ אם תעשה עמנו רעה כאשר לא נגענוך כי אם בפה וכאשר עשינו עמך רק טוב

שהוא ונשלחך בשלום ולא אמרנו לך לך לשלום אבל עתה ברוך ה' שראינו שהיה ה' עמך ואז יצחק אבינו ע"ה שלחם מאתו בשלום כמש"ה וילכו מאתו בשלום. שמעתי מפי אבא מארי ז"ל בתוספות נפך משלי:

ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירוש. איכא למידק באמרו ורוב דגן ותירוש היינו טל השמים ושמני הארץ דע"י הגשמים שיורדים מן השמים תשמן הארץ להוציא דגן ותירוש וא"כ היינו הך. ועוד מ"ש דנקט דגן ותירוש ותו לא. ונראה דיש ג' מיני תולדות בעולם וכולם צריכים לאדם והם בנים וממון ותורה ויצחק אבינו ע"ה בא לברך את יעקב אבינו ע"ה בשלשתן אבל רבוי הממון והבנים ממעטין ממנו עסק התורה כמו שידוע לכך קאמר ויתן לך מטל השמים הם הבנים דתליא במזלא ומשמני הארץ הוא הממון שבא מהארץ אבל התורה רמוזה ללחם כמש"ה לכו לחמו בלחמי ושתו מיין מסכתי הרמוז לתורה שבכתב ותורה שבע"פ וזה ודאי צריך לברך ברבויין וז"ש ורוב דגן ותירוש:

אברהם יגל על פרשת ויצא

אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. לרמוז מ"ש בגמ' פתח באנכי לומר אנא נפשאי כתבית יהבית לאפוקי המלאכים ממצרנות. לכך תמה יעקב כיון הקב"ה שוכן עמנו במקומינו א"כ לנו המצרנות ולמה פתח באנכי. ואהא קאמר וירא ויאמר אין זה כי אם בית אלהים אבל וזה שהיא התורה בגי' עסק עם הכולל שער השמים וכיון שכן הם מצרנים עם החפץ כך שמעתי בתוס' נופך:

עתה ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים כו'. הטעם שאמרה דהא ילדתי לו שלושה בנים משום דקי"ל א' רוצין וניזוק שנים רוצין ואינן ניזוקין אבל שלושה אינן רוצין כלל. ולכך בשנים הראשונים היה צריך יעקב ליטפל עמהם כדי שלא יהיו רוצין כלל אבל עכשיו שהם שלושה אינם צריכים ליעקב כלל ומה שאמרו גבי זבולון הפעם יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים. נראה לצד עילאה ימלל ר"ל שהשפיעה לוי"ו שהוא תפארת מן הדעת שורש שש קצות חסדים שבדעת כדי שיהא ראוי לזיווג עם לאה:

ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד. הטעם שלבן קראו בלשון תגרום ויעקב קראו בלשון הקודש הוא ע"פ מ"ש בזוהר הקדוש ע"פ ואחשוך גם אנכי אותך מחטו לי כשאחד למטה בעוה" עושה עבירה מענישין למעלה השר שלו ע"ש. וידוע שהמלאכים למעלה אינם מבינים בלשון תרגום ולכן היתה מחשבתו לעבור זה הברית שכרה עם יעקב ולכן קרא אותו בלשון תרגום שלא יבין אותו השר שלו ואינו נענש עליו וכשראה

שנתחכם יעקב וקראו כלשון הקודש אז גם לבן הודה וקראו בלשון הקו' כמ"ש ויאמר לבן הגל הזה עד:

אברהם יגל על פרשת וישלח

וידבר חמור וכו' שכם בני חשקה נפשו בבתכם תנו וכו' ר"ת חשקה נפשו בבתכם תנו נפש חניה ן' תרדיון כמ"ש האר"י זצוק"ל שהיתה מעורבת עם הק"ל שהוא שכם:
ויקברו אותו עשו ויעקב בניו באה התורה ללמד דעדין עומד במרדו ולא למד מישמעאל שחזר בתשובה והקדם יצחק לו לפיכך לא זכה לקבורת עצמו:

אברהם יגל על פרשת וישב

אלה תולדות יעקב יוסף שבע עשרה שנה וכו. כאן רמז שיוסף הוא יסו"ד שנק' טוב והטעם משום דת"ת שהוא רומז בוי"ו וכשתכתוב וי"ו היא מולדת וי"ו אחר' שהיא זעירא שהיא יסו"ד כיון דוי"ו הגדולה היא ת"ת א"כ כיון שהיא זעירא חשבו ההוי"ה שלה הוא במספר קטן והויה במ"ק עולה טוב לכך יקרא יסוד שהוא טוב וזהו שאמר אלה תולדות יעקב שהוא ת"ת יוסף וכיון דהוא ילד שלו הוי"ו זעירא וכיון שהיה בן ט"ו. מהשל"ה ז"ל: כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כתונת פסים אונקלוס תרגם זה בר חכים הוא ליה והא דלא קאמר כי בן זקן הוא לו לרמוז שיש לו שני. חכמות הפשט והסוד וזהו רמז פסים ב' תיבות סוד י"ם ר"ל שעל ידי שני חכמות אלו זוכה לי"ם העליון שהוא הג"ה ומה שאמר כתונת פסים לרמוז כמו הכתונת שהיא מעדנת גוף האדם ובלבד שתהיה תחת הבגדים כולם הא לאו. הכי אינה מועלת כלום כך השני חכמות אלו צריך שתהיה חכמת הסוד נסתרת תחת חכמת הפשט ואז חכמת הסוד מעדנת הנשמה לעוה"ב:
ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר. מעיקרא כשסיפר להם החלום ופירשוהו לו לא נתקנאו בו משום דחלמא חדותיה מסתייה אבל הכא דגמר ודאי יתקיים לכך נתקנאו בו:.
והבור רק אין בו מים דרשו רז"ל מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו והוא מדלא אמר רק מים גם ר"ת אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו והא דאמרה תורה אין בו מים לא אשמעי' דאפי' אין בו מים אפ"ה יוסף הצדיק ע"ה לא הוזק יש בו מים אפי' אדם אחר לא יוזק דאית לן דאם אדם קדם למים לא יוזק כמו ר' חנינא ן' דוסא דאברי עינא דמייא גבי ערוד ולהוכיח השבטים ז"ל דאע"ג דאית לן נפל לגובא דיש בו נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת דאגב אצנא מזקי אפ"ה יוסף הצדיק לא הזיקו אותו ולא נגעו בו כלל:

והיה בכזיב בלדתה אותו. כתב רבי' בחיי ז"ל וז"ל מה בא להודיענו שהיה יאודה במקום פלוני. ויתכן לומר שבכתוב הזה נסתר ומלת כזיב הוא מספר המתחליף בשם המיוחד כוז"ו ומכח שם זה זכה יאודה בתאומים עכ"ל ודבריו באו סתומים. ולע"ד נראה הדבר ירוע ששם היוצא אחר שם הוי"ה רחמים כיון שבא אחר הרחמים לא כן השם היוצא מאותיות דקודמות שם הוי"ה הוא דין ולכן עשה יאודה. יחוד בכח השם הזה שהוא רחמים שהוא על שם הפסוק שאמר רחם ארחמנו נאם ה' כן זכה יאודה לתאומים. ובעיקר קו' נ"ל משום דהמנהג שלהם הבן הא' קרא שמו הזכר והבן הב' קוראה שמו הנקבה שכן בעי קרא שמו יאודה וכאן קראה שמו אשתו והבן הג' מן הראוי שיקרא שמו יאודה לכן אמר שהיה בכזיב ולכך קראה שמו אשתו:

וימאן יוסף יש בו שלשלת שבא לרמוז שארז"ל ראוי היה יעקב אבינו ע"ה לירד למצרי' בשלשלאות של ברזל וע"י יוסף הצדיק שמיאן בעבירה נפסק אותו השלשלת וירד בכבוד גדול:

אברהם יגל על פרשת מקץ

ועתה ירא פרעה וכו' נראה דזה תשלום פתרון החלום של פרעה שחלם עומד על היאור לומר דכמו שהיאור דרכו להשפיע לכל העולם כן פרעה יהא משפיע ולפי שאין כבודו בזה לכך אמר לו ירא פרעה כיון שעל מאמרו הוא הוי כאלו הוא משפיע:

אברהם יגל על פרשת ויגש

ויאמר פרעה אל יוסף לאמר אביך ואחיך באו אליך. יש לדקדק מה בא להודיע גם נתינת שלום כבר אמר כשהציגם לפניו. ועוד מאי דקאמר לאמר אינו מובן. ונראה משו' דפרעה חש לכבוד יוסף כיון דרוב מצרים אינם מכירים אותם בודאי מבזים אותם ואינה מכבדין כמו יוסף וממילא מתבזה יוסף לכך צוה לו שיאמר לקרובי המלכות שבאו אביו ואחיו כדי לכבדם ושייך שיתעשרו בשביל המנחות שמביאים להם לכבוד יוסף:

אברהם יגל על פרשת ויחי

התחת אלהים אני וכו' ר"ל כאלו אמר את ץ האלהים אני ירא שהיא בניחותא. ויש לפרש שהיא הי"א שאין התימה וכוונתו דדבר ידוע יודע תכלית הדבר כי אם ה"י לבדו וא"כ איך לעשות לכם גמול כמו מעשיכם שאין בו עתה וכי אני יודע תכליתו וראיה מכם אשר מכרתם אותי וכוונתכם לרעה אלהים חשבה לטוב'. והרב גרשום מתושבי צפת

תוב"ב פי' שאחר אותיות אלהים שם במוכ"ן והוא דין גמור והיינו דאמר להם אני איני מושפע אלא משם אלקים שהוא רחמים יותר מאחוריו וראייה שאלהים חשבה לטובה:

אברהם יגל על פרשת שמות

ויקם מלך חדש כו'. האר"י זצוק"ל מלך חדש הוא יצה"ר על מצרים הוא הגוף אשר לא ידע את יוסף הוא הקב"ה שהוא בגי' ו' הויו"ת ויאמר אל עמו שהם חיילותיו הנה עם בני ישראל שהוא יצה"ר רב ועצום ממנו הבה נתחכמה לו לעמו של יצה"ט ומה היא העצה ברבות האכילה והשתיה כמ"ש ויאכלו וישתו ויקומו לצחק שהיא ע"ז וג"כ כתיב וישמן ישורון ויבעט. וזהו אומרו ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתום ואת רעמסס שפירוש' פיתום ורעמסס רבוי האכיל' וידוע שהנפש ניזונת מברכת המזון ולזה פי' הר' בתי כהונה מ"ש הכתוב נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו ר"ל כיון שמזון הנפש ניזון מהברכות כמ"ש הכתוב כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם לכך מתרעמים ישראל על אכילת המן שאין בו אלא ברכה אחת וז"ש הכתוב נפשנו יבשה מפני שאין כל ואף למ"ש רז"ל דהמן יש בו טעמי' הרבה היינו דווקא כשירד לגוף אבל לעינים אינו נר' אלא מן כצורתו ולכך אין בו אלא ברכה אחת. וז"ש בלתי אל המן עינינו ובזה נ"ל כוונת הפסוק צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר כוונתו היא דאם יש בסעודה כמה מינים דצדיק שכוונתו למלאת נפשו בברכות אוכל מכל מין ומין אבל הרשע לא שת לבו לזאת כי אם למלאות בטנו ולכך אם ערב לו מין א' אוכל ממנו כדי שבעו וממילא תחסר הנפש שלו מרבוי הברכות. וכיון דישראל כוונתם למלאת נפשם בברכות א"כ העצה של יצה"ר לא עלתה בידו ולכך כתיב וכאשר יענו אותו ברבוי האכילה כן ירבה וכן יפרוץ ע"י רבוי הברכות והיינו דכתיב ויקוצו מפני בני ישראל:

כי כבד פה וכבד לשון אנכי כו' פי' ה' רבינו בחיי ז"ל שהם דטלנ"ת וזשסר"ץ נ"ל אותיות הלשון והשנים ולמה לא אף בומ"ף מפני שאף שריפא אותו שאמר לו ואנכי אהיה עם פיך אמר לו ואני ערל שפתים והא דלא ריפא אותיות בומ"ף כדי שיכיר אותו פרעה שהוא משה:

ושמתם על בניכם ובנותיכם ונצלתם את מצרים כו'. איכא למידק שמלות מאי עבידתייהו כיון דאיכא כסף וזהב ונראה משום דאיכא בלויי הסחבות דלא שייך לשאול כסף וזהב לכך אמר להם לשאול בגדים חשובים ושמתם על בניכם ובנותיכם וכשרואי' דלובשים בגדים יקרים ודאי נותנים להם כסף וזהב בשאלה. ובזה נתבאר כוונת הפסוק וישאלו כלי כסף וכלי זהב ושמלות דלכאורה מה חידוש יש בשמלות אחר כסף וזהב

ובזה יובן פי' הפסוק דע"י השמלות בא להם כסף וזהב. אבל רש"י ז"ל כתב דהוא חשוב יותר שכסף וזהב ר"ל למצרים מפני שכיון שנותנים אותם לילדים הם מבלים אותם ואינם ראויים להם בחזרתם לא כן כסף וזהב ופי' הפסוק לא זו אף זו:

אברהם יגל על פרשת בא

יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם כו'. נר' לפי שיש לחלק בלשון השטר וי"ו מוסיף או לחלק ולכך אמר למשה יהי כן ה' עמכם דבר עמכם בלשון הזה שתלכו כולכם ולא דבריך א"כ לשון הקב"ה הוא וי"ו מוסיף א"כ ראו כי דעה נגד פניכים היא דאף בלשון השטר הוא מוסיף ועדין הזמן לצאת:

לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אותה אתם מבקשים כו'. איכא למידק דמלת נא אינה מובנת ולמ"ל לומר מלת אתם כיון דעסיק עמהם דיו לומר אותה מבקשים. ונראה משום דקיל"ן דנשים אינם במצות הקרבנות כיון שהיא מ"ע שהז"ג שהיא ביום ולא בלילה ולכך אמר להם לכו נא הגברים אפי' עכשיו לפי שאתם מבקשים לזאת המצוה ולא הנשים. ובאמת כוונתם שבחרו בזאת המצוה מפני שצריכים קרבן הזאה וטבילה לקבלת התורה וכבר אמר להם משה רע"ה ביציאתם תעבדון את האלהים על ההר הזה שהיא קבלת התורה ואפשר שאף הנשים חייבות שיש להם חלק בתורה:

דבר נא באזני העם כו' אמרו רז"ל אין נא אלא לשון בקש' אמר הקב"ה בבקש' ממך לך אמו' להם לישראל וישאלו שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן או ברכוש גדול לא קיים בהם. הכא הקושיא מפורסמת כיון דלשון השטר הבטיחם בזה מאי שלא אמר אותו צדיק והר' פרשת דרכים ז"ל כתב משום דספיקא הוא דפליגי ר"י ור"י בוי"ו לחלק או להוסיף לכך אמר שלא יאמר אותו צדיק. ולכאורה לא איפרק מחולשא ועוד מאי האי דקאמר וישאלו ולא אמר להם בימי החושך שינצלו את מצרים בחזקה. ולע"ד נראה ע"פ מ"ש התוס' בפ"ק דמציעא גבי מ"ש תקפו כהן מוציאין אותו מידו מ"ש מהא דאמר שמואל בח"ו מעוכר דאם בא בסוף החו' אין מוציאין מידו כיון שהוא ספק ותי' דוקא התם כגון שבא לידו בהיתר ע"ש. ולפ"ז בנדון דידן כיון שהוא ספק ובאו ליד פרעה בהיתר הוחזק בהם לענין עבדות דאל"ה הוי מחוייב דלשון השטר אמר בארץ לא להם ולא אמר פרעה אלא כיון דבאו לידו בהיתר הו"ל מוחזק ואין מוציאין אותם מידו. ולכך גבי רכוש אמר שיקחו בשאלה כדי שתהיה תפסיתם בהיתר והיינו דדקדקו בלשונם דאמרו שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וכו' קיים בהם ר"ל עשה בהם

דרך היתר שאין מוציאין מידו ולכך גבי רכוש עושה בהם דרך היתר והיינו דאמר וישאלו דרך היתר:

החו' הזה להם ר"ח ראשון לכם לחו' השנה כו' לכאור' כפול ומכופל. ונראה דמעיקרא אמר לו למשה החו' הזה שהראה לו דמות הלבנה ואמר לו כשתראה זה הדמות קדשו אותו לר"ח ואח"ך אמר לו זה החו' שהוא ניסן ראשון הוא לכם לחדשי השנה שתמנה אותו ראשון לחדשי' עד כלות החדשים שיהיה אדר הוא י"ב לחדשים. ותיבות הוא לכם לחדשי ר"ת הלל לרמוז דבר"ח קורין הלל:

ליל שמורים הוא לה' הוא הלילה כו'. ולכאורה הוא כפול. ונראה דידוע דליל הוא מורה על הדין ולכך הוקשה לי איך מכנין שמו של ה' עליו ותי' משום דקי"ל ליל שבת בראשי' היה אור גדול ולכך בהבדלה אנו מתחילין בין קו' לחול ובין אור לחושך משים דלא בא החושך כי אם ליל א' והיינו דקאמר אפי' ליל הוא מיוחס לה' שהוא רחמים גמורים וראיה לזה. הוא הלילה הזה לה' שהוא אור גדול דכתיב ולילה כיום יאיר והבטיחנו ה' דאף לדורות יהיה אור גדול ורחמים גדולים כידוע ליודעי חן ולכך קאמר שמורים לכל בני ישראל לדורותם:

אברהם יגל על פרשת בשלח

וישב הים לפנות בקר לאיתנו כו' ארז"ל ששב לתנאו הא' משמע מדבריהם שהים התנה התנאי ואינו כן שה' התנה עמו שיקרע. ועוד דהו"ל למימר ויקרע הים. אלא נר' בשהתנה עמו שיקרע חשש הים שישאר כמו כן ולכך התנה עמו הים שישוב לקדמותו כמו שהיה ולכך אמר וישב הים לתנאו: וירא ישראל את היה הגדולה אשר עשה ה' במצרים. איכ"ל מאי יד הגדולה כיון שהוא דרך טבע כשיחזור עליהם הים ודאי שימותו. ונראה ע"פ מאי דאיתא בגמ' עיני ה' אל צדיקי' וכתיב עין ה' אל יריאיו ל"ק כאן מאהבה כאן מיראה. ולכאורה י"ל כלפי שמיא איך אפ"ל עין אחת ליכא אשגחותא כולי האי. אלא נראה משום דלעילא אית עינא ימינא ועינא דשמאלא ולבגי עובד מאהבה משגיח עליו בתרי עייניו דלא די דמשגיח בעינא דרחמי להצילו מכל צרה אלא אף בעינא שמאלא שהוא דין משגיח עליה ורואה במפלת שונאיו אבל אם הוא מיראה אינו משגיח עליו אלא בעינא ימינא להצילו אבל אינו רואה במפלת שונאיו כיון דאינו משגיח בעינא דשמאלא ולכך גבי צדיקים נאמר עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שועתם וסמיך ליה פני ה' בעושה רע אבל ביראיו לא כתיב אלא להצילו ותו לא וכן נאמר רצון יריאיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם אבל שומר ה' את כל אהביו ואת כל הרשעים ישמיד שזוכה ורואה במפלת

שונאיו לכך תמהו ישראל בקריעתי"ס דלא די שהקב"ה הצילם משונאיהם אלא זכו וראו במפלתם ולכך אמרו זהו יד הגדולה שעשה להם ה' ברחמיו יתברך לפי שאין להם עבודה ר"ל אלא מיראה דכתיב ויראו העם את ה':

ה' איש מלחמה ה' שמו. לכאורה יפלא לענין מה נשנה ה' פעמי' מי לא ידע ששמו ה' ונר' משו' דהוק"ל אומרו ה' איש מלחמה היפך שם העצם שהוא רחמים גמורים לכן אמר מ"ש ה' איש מלחמה הוא קאי על שמו שהוא אדני שהוא דין:

ע"ש ויורהו ה' עץ וישלך אל המים. פירשו בזוהר הק' שבדק אותם כסוטות וק' והא בעינן מחיקת השם ונראה שהשם הנמחק הוא שני הויות אחד כתוב ישר ואחד כתוב הפוך וכשתחשוב אותם עולים בגימטריא ק"ס והוא בגי' עץ ועל זה נאמר ויורהו ה' עץ ולא אמר קח את העץ:

ע"ש והיה אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך. בא לרמוז מה שאמרו. במשנה הרוצה שיחכים וכו' ישמש שמעון בן ננס. לכאורה קשה מה הסימן הוא זה שסופו למות ולאחריו מה ישמש. וכתבו המפרשי' ז"ל הסימן הוא ננס ואין ראוי לו שיאזין אליו אליו תשמעון כיון שעיקר הדבר מפי הגבורה והיינו דקאמר והיה לשון שמחה דאפי' אתה חכם גדול ושמוע שאתה בעל שמועות אפ"ה תשמע מכל אדם אפילו אינם ראוים לך מפני שעיקר הדברים מה' אלהיך:

אברהם יגל על פרשת יתרו

ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה. איכ"ל דנראה שפת יתר הוא דכבר שמעינן דבעלותו השמים לא אכל ולא שתה. ונראה דבא לתרץ קושיא אחת דלמה לא הזמין לו אכילתו וכי היד ה' תקצר כמו שהזמין לאליהו מן השמים. לזה תי' משום דקי"ל כשאדם מביא אורח צריך לאכול על שלחנו של בעל הבית כדי שלא יחשדוהו שנותן לו פת קיבר והוא אוכל סולת. וע"ז אמר דהע"ה והיו באוכלי שולחניך ובזה מדוקדק דברי רז"ל שאמרו במשנה מפני האורחים ומפני ביטול בית המדרש ולא קאמר מפני ביטול האורחים ובית המדרש משום דלגבי אורחים אינו תלוי בביטולם אפי' יש לו מקום פנוי כיון דבעל הבית רוצה לאכול בבית התבן צריך לפנות להם ג"כ כיון שצריך שיאכלו עמו על שולחנו. ועתה בנ"ד כיון דמרע"ה אורח אצלו בודאי שיאכל על שולחנו מפתו יאכל וידוע הוא צריך שיאכל מאותו השפע שיזון ממנו ה' וזהו מה שאמר ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו לזה אמר מפני שהיה שם עם ה' לכך לחם לא אכל ומים לא שתה:

לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב. בא להזהיר ישראל שידבקו ביראת השם כדי שיהיה ה' קרוב להם בכל עת שיצעקו בצרתם מיד נענים אמנם אם ב"מ יהיו רחוקי' מעבודתו ית' אף הוא יהיה רחוק מהם ואינם נענים ונראה להם שאינו שומע לצעקתם והיינו דאמר לא תעשון אתי אלהי כסף שאינו שומע ואינו עונה. שמעתיו מהרב הגדול מורי זקיני הרב הגדול אברהם הכהן ז"ל:

אברהם יגל על פרשת משפטים

כי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור. י"ל אמאי בור ראשונה מליאה והשנית חסר ונראה משום דאמרו לרבות כורה אחר כורה כמו שכתב רש"י ז"ל אבל בפתיחה ראשונה צריך בו כשיעור ולכך בא הבור שלו מלא לומר שהיה בו שיעור מלא אבל בכריה שהוא בסוף ל"צ לכך בא חסר לומר. אפי' אין בו כשיעור חייב כוון שהשלימו. שמעתי:

שלש רגלים תחוג לי בשנה. י"ל דקאמר בתר הכי שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך ולמאי אתא קרא דשלוש רגלים תחוג לי דנראה שהוא יתר וגם הוסיף מלת לי דאין צריכה. ונראה משום דהי"ת מכח אהבתו קרא אותם בשמו הגדול כאמור ובשמי קראתיו לכך אמר תחוג לי לשמי כמו שדרשו גבי ויקחו לי תרומה ר"ל שלוש רגלים תחוג לשמי דצריך להקביל פני רבו ברגל דהוא קרוי בשמי ובא ללמדנו דאף למי שאיני יכול לעלות לרגל מחוייב להקביל פני רבו ועולה לו כאלו הקביל פני השכינה:

ע"ש כי שמי בקרבו נראה לפי מ"ש הזוהר הקדוש דמטטרון נקרא נהר ר"ל שהוא שם אדני ה' גבורות עולים שכ"ה הסר ממנו ה' אלפין שהם רחמים ישאר ש"ך דינים ולכך אמר כי לא ישא לפשעכם והיינו דקאמר כי שמי בקרבו שהוא שם אדנות שהוא שמו של שם יהו"ה:

ע"ש ויעל משה אל ההר ויכס הענן את ההר. נראה דצריך הענן לכסות את ההר כדי שלא יכול משה לירד מן ההר וגם כשירד ה' אל ההר נתכסה בענן. והא דלא עלה משה אל ה' כיון שה' קרא אותו. הטעם משום שארבעים יום מוכרח משה לישב עם ה' כמו שאמר ויהי שם עם. ה' ארבעים יום ובאותן הימים היה ניזון עם ו' שהוא שפע רוחני ולכך הניחו ששה ימים בהר לבדו בתענית כדי שיהיה נקי מזוהמת אכילה ושתיה כדי לקבל שפע רוחני מה' ולכך ביום השביעי קרא אותו:

אברהם יגל על פרשת תרומה

ועורות תחשים פירש"י ז"ל ולכך מתורגם. ססגונא תיבת ולכך אין לה מובן ונראה. כיון דשאין לו שם שבא אחר אדה"ר דקורא השמות לכך מתורגם ע"ש הגוונין שלו כיון שלא קרא שמו:

ע"ש ועשית ארון אמתים וחצי אורכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו. יש לשאול מאי שנא ארון דכולהו שבור יותר מכל הכלים ואפשר דבא להורות לנו דת"ח צריך להיות ענו מכל האישים דאע"ג דהוא חכם גדול ועשיר וזקן יותר מדאי אפ"ה צריך להיות ענו גדול. זו שרמז לנו התורה אפי' אמתים אורכו שיש לו אריכות ימים אפ"ה צריך לחשוב בדעתו שיש בידו חצי ארכו וג"כ אם הוא חכם גדול אמה רחבו שהוא כמו שאמר הכתוב ורחבה מני ים יחשוב שהוא חצי וג"כ בעל קומה שהוא עשיר כמאמר ואת כל היקום יחשוב בדעתו שהוא חצי:

אברהם יגל על פרשת תצוה

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך וכו'. י"ל באומרו ואתה תצוה שאינו בשום מקום ולא אמר ואתה תדבר כדרכו בכל מקום. ועוד מאי דקאמר ויקחו אליך ולא לי או ויקחו סתם ונראה משום דשכיח בפומייהו דרבנן לומר משה שפיר קאמרת וכתבו המפרשי' ז"ל כל ת"ח יש בו ניצוץ ממרע"ה אמנם אינו זוכה לזה לקנות לו הניצוץ הנז' כי אם יש לו ג' דברים האחת שיהיה לומד לשמה שהיא לשם השם שהיא השכינה ליחדא בבעלה ולא לשום פניה אחרת ב"מ אשר ע"כ טוב לומר ליקבה"ו קודם לימודו שנית לא ינהוג עצמו בתענוגי העה"ז כלל כמ"ש הכתוב אדם כי ימות באהל ג' צריך ללמדה לאחרים זהו עיקר ביאתו לעולם להשפיע להזולת. ז"ש ואתה תצוה לשון הצותה לבני ישראל ויקחו אליך ניצוץ משלך כדי שיזכו מתורתך ביראת השם ע"כ אמר בתנאי שיש להם ג' דברים אלו שמן זית זך שמן שהיא התורה ע"ש ושמן על ראשך אל יחסר כתית שיכתית עצמו בשביל התורה. למאור שילמדה לאחרים כאמור מור ובזה זוכה לשני עולמות כאומרו להעלות נר תמיד:

אברהם יגל על פרשת כי תשא

למה ה' יחרה אפך בעמך וקשה מאי דאמר למה ה' יחרה אפך למה לא יחרה אפו כיון דלסוף ארבעים יום לתכלית התורה עשו ע"ז וכי מי שעושה השלום יבוא בחזקה. אלא משום דדרך המלכים לעולם לא יחרה אפם כי אם בדבר שאינו יכול לעשות אותו כרצונו

כגון שעשה בנו דבר שחייב עליו מיחה וכיון שאינו יכול להורגו ודאי מתחמם ויעלה דמו לראשו ויחרה אפו. לכך אמר משה למה ה' יחרה אפך שאתה מלך מלכים ובידך לעשות חפצך ורצונך ואין מי שיעכב על ידך הלא ודאי משום שהם עמך וכיון שכן זכור לאברהם: ע"ש ילך נא אדני בקרבנו יש לשאול מה ראה משה לשאול שילך עמו שם אדני ולא שם הויה שהוא בעל הרחמים. ונראה משום דבפרשת משפטים א"ל הנה אנכי ושלח מלאך וכו' אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם וכו' ופירש"י שהוא מטטרון ופי' בזוהר שהוא נער שהוא ש"ך דינים שהוא כולו דינים שאין בו ה' אלפין למתקו וזהו כוונת פרעה שלקח ה' אלפין שאמ' אמר אויב וכו' לפעול הדין בלי מתוק זהו מ"ש לו ה' וראית את אחורי ופני לא יראו שהם ה' אלפין שהם פנים לכך משה רבע"ה הזכיר י"ג מדות שאינן חוזרות ריקם שילך שם אדני מלא שהוא שם מלא ואין בו דינין כלל. והא דאמר וסלחת לעונינו ולחטאתינו ונחלתנו לכאורה הוא שפת יתר כיון דאמר לעונינו וכ"ש לחטאות אלא משום דדרך בני אדם אף דמחל לחבירו ואינו מענישו אפ"ה כדי לעשות לו טובה צריך שיהיה מחילה גמורה ולכך אמר אף על החטאות כדי לעשות לנו טובה שהוא ונחלתנו:

ע"ש ולא שתו איש עדיו עליו ויתאבלו ובתר כן אמר ועתה הורד עדיך מעליך ואדעה מה אעשה לך ואח"כ אמר ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. יש להקשות מהו שאמר ולא שתו וכו' כיון דידוע שעדים הם שני כתרים שלקחו מהר חורב ביום מתן תורה כנגד נעשה ונשמע מהו שאמר ולא שתו איש עדיו כיון דהוא אור פשוט איך בידם להסירו ולהשתמש בו ועוד מאי קאמר הורד עדיך כיון דלא שתו ועוד האי דקאמר ויתנצלו משמע בע"כ כמאמר הכתוב במדין וימסרו מאלפי ישראל ובשלמא התם שצריך בע"כ הטעם שהוא תלוי במיתתו של מרע"ה אבל הכא מאי טעם נתרשלו כיון דמעיקרא ברצונם סרו אותו. ונראה דמעיקרא היו הכתרים מגולים לפני הכל מימין ומשמאל לראות חיבתן לפני המקום ולשמור אותם ואח"כ עשו להם כלים כסף וזהב שהם חסד וגבורה עשה ולא תעשה כנגד נעשה ונשמע לישיבתם ולתפארתם ולכך עתה באבלם לא שתו הכלים עליהם והניחו הכתרים כדמעיקרא מגולים ומרע"ה צעק עליהם על זה והניחו אותם עד שהקב"ה אמר להם ועתה הורד עדיך מעליך כיון שהתחלתם בפורענות ואדעה מה אעשה לך לפי שלא רצה להענישם בעוד שהכתרים עליהם אכן אעפ"י ששמעו דבר ה' והורידו הכלים של הכתרים מעליהם מ"מ האורות לא רצו ליפרד מהם וחסו על ישראל כדי שלא יוזקו עד שבע"כ נטלו מהם וז"ש ויתנצלו על ידי אחר בע"כ ולכך אמר מהר חורב להודיע שאלו עדים הם האורות שקבלו בהר חורב מעיקרא

ולאפוקי עדים המוזכרים שהם הכלים ואלו הכתרים האורות זכה בהם מרע"ה וז"ש הכתוב כי קרן עור פניו להורות מגודל האור של כל ישראל לכך נתפשט האור מראשו ועד פניו ואלו האורות נתנו בו כח ללמד תורה לששים רבוא ישראל והוזכר המעשה הזה להורות לדורות שע"י זכות משה והתדבקותו באלהיו וענותנותו שהיא כלולה בכל התורה והמצות שאף הוא כלול בכל המעשים שקראה אותו התורה איש האלהים ואפ"ה לא נשתבח אלא במדת הענוה לא כן הם שקראו לעצמ' מדת הגאוה שהיא שורש כל העבירות עד שעשו העגל וכפרו בהשי"ת לכך הוסרו מהם כל הטובות שעשה להם האל ית' ונתנו למשה וכל זה נזכר בתורה להודיע לעמו שיתדבקו במדת הענוה שהיא גורמת התדבקותו ויראתו להשם אשר ע"כ החי יתן אל לבו אחר שראה הזכות והעונש כידוע:

אברהם יגל על פרשת ויקהל

וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העזים כו'. יש לשאול מ"ש משאר נשים שטוו תכלת וארגמן וכי מפני שהם חכמים גדולים טוו את העזים הגרוע והרב מלאכת מחשבת תי' ע"פ מ"ש בגמ' כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו וכל הנשים אשר נשא לבן ומתיהרים מכח חכמתן מסתלקת ואינם יודעים לטוות כי אם העזים וללמד דעת אל האדם כח הגאוה מה זאת עושה לא כן האנשים הצנועים נאמר בהם ויביאו אליו נדבה עוד בבקר בבקר להורות הענוה שלהם דלא די שהתנדבו כל צרכם בפני הקהל הראוי להם עוד הביאו בצנעה שלא יוכר שום אדם כהם בבקר שהוא בוקר לבקרו נדבה אחרת ואפי' משה לא ידע בהם שהביאו הנדבה והניחוה לפתחו של משה לכשיצא ימצאם ואינו יודע מהם כלום על כן הוצרך לעשות כרוז שלא יתנדבו עוד ולא יספיק לו שיחזיר להם כשיביאו עוד מפני הצנועים שאינם מביאים בפהרסיא בפני שום אדם ועוד י"ל כשמפרישין אותם יהיו קדושים ולא מהני להם חזרה:

אברהם יגל על פרשת ויקרא

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' דמעיקרא אמר קרבן לה' ולבסוף אמר תקריבו את קרבנכם ודאי לה' הוא ועוד קרבן לה' קרבן מן הבהמה נמי ונראה דכבר כתבו רבותינו דבשעה שהדור פרוץ מסתלק ת"ח מביניהם ונשמה שלו תעלה למעלה לעשות יחוד וגורם מ"ן למלכו' לכך אמר שע"י הצער שמתענים על הת"ח שנסתלק וע"י מיתתו חוזרים בתשובה הוי בודאי קרבן לה' וזהו שאמר אדם כי יקריב בודאי שהוא מכם כדי שיחזרו בתשובה

שלימה ועל ידו עושה למעלה יחוד וזהו קרבן לה' אבל אם תקריבו מן הבהמה לא הוי קרבן לה' אלא קרבנכם דאיהו ריח ניחח:

אברהם יגל על פרשת צו

זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח דבא לרמוז מ"ש בגמרא אור תורה מכלה אורה של גהינם ק"ו מסלמנדרא לכך בא ללמדנו שכל איש ישראל ידבק נפשו בתורה לפי שהיא העולה על כל החכמות שבעולם וביאר איך היא העולה לפי שהיא מוקדה על המזבח כל הלילה והיינו בתוך הגלות דדמי ללילה היא יוקדת כל המשטנים דהם דומים למזבח דאכלה כל שאר אשין וע"כ ישתדל כל האיש הישראלי לקבוע עתים לתורה שהיא תחלת דינו כידוע ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו לא כיון דקבע לו מקום לשמה סגי אכן העיקר שלומד בעיון נמרץ ולא הוי כתורת נשים מלומדה וזהו שאמר שזוכה בה לחיי העולם הבא שהוא עד הבקר ובתנאי שאש המזבח תוקד בו בגופו:

אברהם יגל על פרשת שמיני

הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש. חז"ל אמרו אמר משה לאהרן מתחילה הייתי סובר או בי או בך עכשו הם גדולים ממני וממך. יש לדקדק למה מעיקרא סבר באחד מהם סגי ולפי האמת חזר מדעתו והצריך לשניהם. ונראה דמעיקרא ס"ל יש אם למסורת ולכך באחד מהם סגי אך כשמתו שניהם ודאי הוי יש אם למקרא ולכך אמר גדולים ממני וממך דצריך לשניהם אכן צ"ע נילף מהכא דלא דרשינן מסורת:

אברהם יגל על פרשת אחרי מות

מכל חטאתכם לפני ה' תטהרו אמרו רז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד ונראה כיון דמגעת לשם בודאי נקי ובר בהגיעו לשם וזהו אומרו שובה ישראל עד ה' אלהיך זהו לכסא הכבוד ולכך אמר כי כשלת בעוניך ר"ל דאם אינו מגעת לשם בודאי יש שם איזו מכשול ע"כ אני מזהיר אותך דתעשה תשובה שלימה ונקיה שאין בה שום חטא אפי' שוגג והיינו דאמר קרא כי ביום הזה יכפר עליכם אפי' מכל חטאתיכם מפני שלפני ה' תטהרו שהוא כסא הכבוד:

אברהם יגל על פרשת קדושים

קדושים תהיו איש אמו ואביו תראו. נראה דבא הסמיכות לומר אם תרצו להיות קדושים ותהיו פרושים מעריות אתן לכם עצה שיהיה לכם מדה שתחשובו בפרצוף אביך ואמך בין עיניך ובהכי מעולם לא תגרה בך יצר הזנות:

אברהם יגל על פרשת אמור

כי אם לשארו הקרוב אליו לאביו ולאמו. הנה בת"כ מקשו נאמר לאמו שהיא מתחללת ולא לאביו שהוא מתחלל מה לאמו שיהא בידוע תאמר באביו שהוא בידוע ועיין לה' קרבן אהרן ז"ל שם שהביא קושיית הרשב"א זל. וראיתי לה' קול בן לוי ז"ל שתי' עפ"י מה שאמרו ביבמות דף ק' שהקשו קושיית הרשב"א ז"ל ותירצו בממאנת ע"ש וה"נ י"ל דאיצטריך לאביו להיכא שזינתה אמו תחת בעלה מכהן אחר ונולד לה בן והו"ל כהן כשר שהקדושין של אמו בטילין ביון שהיא ממאנת וקידושין על תנאי ולכך אצטריך לומר לאביו שרוב בעילות של אביו ולכך מטמא לו.. וראיתי לה' מטה אשר ז"ל שהקשה עליו וז"ל ואני הצעיר לא זכיתי להבין דבריו דודאי זה לא עדיף יותר מט' לראשון או מז' לאחרון ותני במתני' דהוא לא יטמא להם והניחו בצ"ע ע"ש בדף נ"ז. ולעד"ן דלא קשה מידי דלכך בחר התנא בזה מפני שנסתלק בעלה הראשון לגמרי ולכך לא שייך לומר שרוב הבעילות אצלו אבל כל שהיא תחתיו ואירע מקרא שזנתה פעם אחת ודאי אמרי' שפיר רוב בעילות אצלו לא כן התם ששהתה עמו עד עכשיו. אבל קשה דל"ל לאביו להורות שרוב בעילות אצל אביו נילף ממכה אביו ואין לחלק בין ספק לודאי ונ"ל דאצטריך לומר דחייב להטמא לו דע"כ לא פליג ר"י בקרא דלה יטמא אלא באחותו משום דאם היא נשואה אסור להטמא לה ולכך מעלינן דרגא דמותר לזה אבל גבי אביו שאין בו חילוק מודה דמצוה הוא לו ובזה מתרצה קושיית הרשב"א ז"ל ושו"ר לה' קרבן אהרן שתירץ כן וששתי כעל כל הון:

אברהם יגל על פרשת בחקתי

אם בחקתי. במדרש מכאן שהשי"ת רוצה שישראל ילכו בדרכיו ע"כ. ולכאורה הוא תמוה ונראה שכבר אמרו במדרש אם בחקתי שלא תלבשו שעטנז ולכך הוק"ל והא קי"ל כל תנאי בעינן הן קודם ללאו וא"כ כאן איך פתח בלאו ולכך תי' עפ"י מה שתי' התו' בקידושין גבי מאי דאמרו הנקי חנקי כתיב והקשו. התוס' והא בעינן הן קודם ללאו ותי' מפני שהוא רוצה שלא תשתה לכך פתח בלאו ואם לא שכב והיינו דקאמר במדרש מכאן

שהשי"ת רוצה שישראל ילכו בדרכיו של החוקים יותר ממ"ע זו שמעתי מפה הרב ר' אשר הלוי מתושבי ירושלים תוב"ב:

אברהם יגל על פרשת נשא

יברכך יאר ישא. שמעתי מחכם שדקדק מה ראה השי"ת לברך ישראל בג' ברכות אלו מפי הכהנים דוקא. ואמר מפני שישראל עשו לכהנים ג' טובות לברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון ולקרוא ראשון ולכך נגד הג' טובות נתן להם ג' ברכות כנגד לברך ראשון שהפסיד בשבילו ממון לעשות לו סעודה כדי לברך ראשון לכך בירכו בממון כמ"ש יברכך בממון וישמרך מן המזיקין וכנגד לקרוא ראשון שהוא כבוד התורה לכך ברכו בתורה כמ"ש יאר ה' ויחנך בתורה וכנגד ליטול מנה יפה ראשון ברכו בשלום כמ"ש וישם לך שלום:

ביום הראשון נשיא לבני יהודה וכו' וקרבנו. י"ל דאמאי קאמר. וקרבנו וגבי ישששכר כתיב הקריב את קרבנו ונראה דבא ללמד את העם דכל מגמתו צריך ליחד ה' לו' כדי שיתייחדו הדודים ולכך גבי יהודה שהוא רמוז לה' הטיל בקרבנו אות ו' ליחד שמו של הקב"ה ובישששכר שהוא רמוז לו' הטיל בקרבנו אות ה' ליחוד ה':

אברהם יגל על פרשת בהעלותך

יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם וכו' נראה לפי מ"ש הכתוב ועל נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין ופירשו במדרש רבנן אמרי כך אמרו אם. אנו מהרהרין בלבנו ויודע מה בלבנו נעבדהו ואם לאו לא נעבדהו ר"ן אמר כך אמרו ישראל אנו מכניסין המן בפינו אם יודע מה טעם יורד בלבנו וכו' ונראה דר"ן מפ' דברי חכמים איך אפ"ל דהי"ת משיב לכל אחד מה הרהר אם לא על נסיון וזהו מ"ש הכתוב וינסו אל בלבבם ע"י לשאול אוכל לנפשם וזהו מ"ש כאן יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם כיון דע"י הרהורים שיורד לכם בשר טועמים טעם בשר למה לכם עוד לומר תנה לנו בשר אלא ודאי משום דס"ל לא מה' היתה זאת כי אם. במקרה ולא בהזדמן ולכך אמ' כי מאסת' את ה' שיודע שמתאוים לאכול בשר וטועמים ואפ"ה מתרעמים אלא ודאי כוונתם לשוב למצרים:

ואצלתי מן הרוח. אשר עליך ושמתי עליהם. איכ"ל דלא אמר ולקחתי ונראה משום דלא הוו כמשה ממש מה עשה רבה האור של משה בתוספת מרובה ומהתוס' ניתן להם ולא מהעיקר וכן תרגם וארבי. ועוד נראה לפרש מאי דאמר מן הרוח אשר עליך לא מן הרוח שהיה ביד משה אלא מבחינה שלקח משה דרך משל מבחי' הדעת מינה נרבי אותה

וליתן ממנה אל הזקנים ר"ל מאותו הדיבור כאמור ומעתה מה שאמר ויאצל מן הרוח אשר עליו לא על משה קאי: והאיש משה ענו מאד. יש לדקדק מאי שיאטיה שבח משה לכאן. ונ"ל דבא להודיעך הכתוב דמשה הוא שהטעה אותם כשאמר לו ה"י ואתה פה עמוד עמדי מרוב ענוה שלו שלא רצה לגלותה שבחר בו הי"ת מכל ישראל ולכך כשגילה אותה הי"ת כדדרשו בספרי והביאו רש"י בחומש ע"פ פה אל פה אדבר בו אני שאמרתי לו ואתה פה עמוד עמד לכך גילה אותה משה בדברות אחרונות. והא דחסר היוד מתיבת עניו הוא משום שלא יתלה השבח לעצמו שהוא עניו מאד וכתב ענו כדי להוכיח דורות הבאים אם גזר הי"ת על אחד מן הדורות להיות ממשלה בידו על הקהל לרדות אותם ולהדריכם בדרך ישרה והקהל דברו אתו קשות לא יבעט בשליחותו של מקום והיינו דאמר והאיש משה ענו מאד לומר לך אעפ"י שענו מאד עד שאמר עוד מעט וסקלוני וג"כ דרשו רז"ל ע"פ והביטו אחרי משה שהוא לגנאי אפ"ה א"ל הי"ת עבור לפני העם ק"ו בר ק"ו יתמי דיתמי איך תעלה. על רוחם הנפסדת נגד עם ה' וכדי בזיון וקצף אשר ע"כ צריך לבעל הרשות לעבור לפני העם בחירו בדעת רחבה ונפש שפלה ולהדריכו בדרך ישרה ושכרם כפול ומכופל:

אברהם יגל על פרשת קרח

ואם בריאה יברא ה'. י"ל מי איכא ספיקא קמי משה והא קי"ל דפי הארץ בין השמשות כבר נברא ונלע"ד לתרץ משום דכבר כתיב גבי קין שהרג את אחיו אשר פצתה האדמה את פיה לקחת את דמי אחיך מידך ר"ל מפני שלא יראה הדם וידעו הכל שקין הרג את אחיו לכך פצתה האדמה את פיה לקחת את דמו מידו וכיון שכן דכבר פתחה את פיה לכך אמר משה אפ"ה יברא עכשו:

אברהם יגל על פרשת חקת

קח את המטה וכו' ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והשקית וכו'. יש לדקדק כיון דעיקר הצואה היא הוא הדבור למה לו לצוותו ליקח אה המטה שיבוא לטעות. ונראה דמשו"ה אמר לו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם. ולכאורה אין בו צורך כיון דאמר ונתן מימיו ממילא ישתו כל. העדה אלא משום. דטבע המים הולך למנגד המעין ולא לצדדין לכך א"ל קח את המטה ועל ידו תחקוק להם שבילין להגיע להם המים לכל שבט ושבט עד אהליהם וזהו שאמרו ישראל בשירת הבאר במחוקק במשענותם הוי. קאי על משה ועל אהרן שחקקו במטה שבילין שיגיע להם בחנייתם

ומהו הדיבור שידברו לא הוזכר בפסוק. ושמעתי שהדיבור הוא שיאמרו סלע הוציא מימיך שכן אמצעות תיבת סלע הוא מים והיינו דכתיב ונתן מימיו שיוצא מתיבת סלע: אך קשה למה הוצרך להכותו פעמי' דבהכאה א' כבר עבר ורש"י פירש משום דבהכאה א' הוציא טיפין לכך חזרו להכותו פעם ב' גם פירש"י דמעיקרא דבר אל הסלע ולא יצא מים ממנו משום שאינו עומד לכך. וק"ל דא"כ כיון שידע שאינו אותו הסלע עד שהזמין להם אותו הסלע של מים א"כ למה הכו אותו ולא דברו אליו כבראשונה ואם לא ידע שהוא אחר ובדיבור לא הועיל א"כ כשיצא ממנו טיפין למה לא חשש שמא זהו סלע אחר ומצותו בדיבור לכך לא הוציא אלא טפין. ועוד קשה כיון דדבר בראשונה במצות ה' למה לא הזמין לו אותו סלע של המים. ואפשר לפי שכעס ואמרינן כל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו היינו טעותו וכמ"ש רש"י ז"ל על פרשת מטות ועיין בהרא"ם ז"ל: ולעיקר הקושיא למה איצטריך להכות פעמים כדי לחייב אהרן שלא מיחה בו בהכאה ראשונה לא ס"ד שבא להכותו אבל כשהרים המטה פעם שנייה היה לו למחות אותו ולכך נתחייב אהרן וק"ל:

אברהם יגל על פרשת בלק

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים כאהלים וכו'. יש לדקדק מה כוונתו בזה ומה הוא הנמשל כדי שיבא המשל. ונראה דכוונתו בזה לגלות לשאר האומות שאין אומה ולשון יכולים על ישראל לפי שהוחזקו בתורה משא"כ בשאר האומות לכך אמר מה טובו אהליך יעקב שהם כלם אהלי תורה ואין טוב אלא תורה אפי' שהם בשם יעקב שהם שלא לשמה וכ"ש שמשכנותיך ישראל שלומדים לשמה ותנא והדר מפרש מה הטוב שאמרתי כנחלים שידוע דהתורה נמשלה למים וללחם שהיא תורה שבכתב ותורה שבע"פ והיינו דאמר כנחלים נטיו שהם נגרים תמיד שת"ח משפיעים תמיד לישראל ללמוד גם כגנות עלי נהר שלומדים לתינוקות תורה שבכתב כנגד הפירות שהם עומדים לאכילה ושלא תאמר שיש להם הפסק לכך אמר עלי נהר שהם מושפעים תמיד והוה נותן לאומות סימנים כאהלים נטע ה' שהתורה נמשלה לאהלים שיש בהם ריח טוב ועוד נמשלו לארזים שלעולם יהיו טובים כיון שעל מים נצבים וכיון שהתורה נמשלה להם אין שום אומה יכולה להם:

אברהם יגל על פרשת פינחס

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן פירש"י ז"ל לפי שהיו השבטים מבזים אותו שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז ומהרש"י הקשה דאמאי לא פירש ג"כ שמבזים אותו מצד יוסף שיש להם פתחון פה כדברים האלה שיש ע"ז כמ"ש במדרש פוטי פרע שפרע עצמו לע"ז ותי' משום דמעשה יוסף הוא כבר נשכח זכרו אבל לא ביזו אותו כי אם על יתרו שהוא בזמנם ע"כ זהו לשיטת רש"י שכתב שהיא בת פוטיפר ונסתרס על יוסף אבל לפי פרקי דר"א שהיתה בת שכם ויעקב כתב לה שם ותלה אותו עליה ושלחה לנפשה וירד מיכאל והורידה למצרים לביתו של פוטיפר ל"ק אלא משכם ולא מפוטיפר לפי שאינה בתו לפי שהוא סריס מעיקרו. ולעיקר הקושיא נלע"ד מפני שנשאה יוסף על ידי מכירת השבטים ליוסף למצרים לכך לא בזו אותו בזה כדי שלא יזכרו עון שלהם וק"ל:

עוד שם וראית אותה ונאספת אל עמך ואחר כך אמר וידבר משה וכו' יפקד ה' וכו' איש על העדה וכו'. יש לדקדק משמע מהכא דמשה ניחא ליה במיתה שנתאוה במיתתו של אהרן וא"כ אמאי חזר מדעתו והתפלל כמנין ואתחנן עד שהשיבו ה' רב לך. ונראה דהאמת נתאוה למיתת אהרן מפני שבנו לקח גדולתו אבל כאן לא אמר לו כלום מזה וחשש משה רבינו שח"ו השם שכח מזה לכך אמר לו יפקד ה' אלהי הרוחות וכו' כדי שיזכור ויאמר לו שבנך ישב במקומך וכשאמר לו יהושע עומד במקומך צר לו עד מאד והתפלל עד שאמר לו רב לך חידש לו הלכה יהושע שנעשה רב הוא שלך ובכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו:

אברהם יגל על פרשת מטות

ויענו בני גד ובני ראובן לאמר את אשר דבר ה' נעשה. מכאן נשמע דחיבה יתירה אצל חכמים לפני ה' עד שנקראו בשמו הגדול במקום שאתה מוצא גדולתו אתה מוצא ענותנותו ומכאן למדו חבירים דר"ש שכולם קראו ר"ש בשם ה' כמבואר באדרא רבא ע"ש. ובהכי ניחא לי מ"ש ר' יצחק בשעה שנכנס ערב בעדו ענה ר' יצחק ואמר ה' עשקה לי ערבני ולכאורה אינו מובן אך פירושו הוא כאלו אמר ה' עשקה לי ה' ערבני דקאי על שניהם וה' קאי על שניהם:

אברהם יגל על פרשת ואתחנן

ה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך. נראה דכבר כתבו המפרשים דהמיתה היא מוכרחת משום דבהיל לאסתכולי באפיה ולכך משה רבינו ע"ה מתרעם על המיתה לאין

צורך דכבר בחיים חייתו קנה תענוג עולם הבא זהו שאמר אתה החלות להראות את עבדך כל המדות שלך ואף דרוחני שבהם כשהיה בשמים לכך השיב לו הי"ת מטעם אחר למיתה שלך שתהיה רב בעה"ב ותהיה משפיע לזולת והדברים עתיקים שבעת מיתתו עלה לבינה:

פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך. איכא למידק מה שייך ראיה בדברים דלא שייכי אלא בשמיעה ונראה דידוע הוא שבשבירת הלוחות פרחו האותיות באויר והיינו דקאמר ואשברם לעיניכם ולא אמר לפניכם והטעם עד שיזכו ישראל להוציא החידושים שהיה כתוב בתורה לבחינת כל איש מישראל להוציאם מן הכח אל הפועל ועפ"ז פי' הר' עמודיה שבעה מאמר בגמ' דע"ז דאמרו ישראל אלמלא אבותינו לא חטאו אנו כמי שלא באנו לעולם דהכונה היא דהחידושים שמחדש הת"ח עושה לנשמתו לבוש והוא דנקרא חלוקא דרבנן שהוא עיקר ביאתו לזה העולם לעשות הלבוש מפני שהיה ערום ומתבושש כמאמר הכתוב ויתבוששו וידוע מה שאמרו רבותינו ז"ל דכל מה שהתלמיד ותיק עתיד לחדש כולו כתוב בתורה וא"כ אלמלא לא חטאו אנו כמי שלא באנו לעולם שאין לנו לבוש כיון שלא היו החידושים מדעתינו. אמנם אחר החטא כשנשברו הלוחות עשה הי"ת כדי לזכות את ישראל החידושים של כל ישראל שהיו כתובים בלוחות פרחו באויר לעיניהם של כל ישראל וכל אחד ואחד כשהיה מביט קונה בחינה אחת מהחידושים שלו להוציא מכח אל הפועל לעשות לבוש לנשמתו עכ"ל. והיינו דקאמר להו משה לישראל פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ר"ל בחינה של החידושים שלך ובא להזהיר אותו שלא תחזיק טובה לעצמך אלא שצריך להשפיע לאחרים שתכתו' אותם החידושים לבניך אלו התלמידים ותלמידי תלמידך וזהו דאמר והודעתם לבניך ולבני בניך:

שמור את יום השבת. הא דכתיב שמור ולא זכור כמו בדברות ראשונות לומר דהא דכתב זכור היה עמו שמור ולומר שבדיבור אחד נאמרו:

למען ייטב לך. וקשה דבדברות ראשונות לא נאמ' בהם למען ייטב לך. ונראה דדברות ראשונות רמז לבחרות ודברות אחרונות רמז לסוף ימיו של אדם ובודאי יש לו בנים ולכך בדברות אחרונות נאמר למען ייטב לך כמו שאתה עושה כבוד לאביך כמו כן בניך יהיו עושים לך:

אברהם יגל על פרשת שופטים

כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום. יראה דבא לרמוז לנו מלחמת יצה"ט עם יצר הרע דידוע לנו דהגוף נקרא עיר קטנה וזכה בו יצה"ר וחיילותיו י"ג שנים ובהגיע

עת לבא יצה"ט לתוך הגוף בודאי תקרא מלחמה ביניהם על כן בא בעל השלום להורות לנו הדרך אשר נלכו בה ואמר שבתחילה תקרא אליה לשלום דהיינו שתתן שלום ביניהם ואם יצה"ר יתווך לך לשלום זהו שמחתך כאמור והיה כל הנמצא בך יהיו למס ועבדוך דידוע שעיקר העבודה שיצר הרע יהיה לך לעזר וכמ"ש המשורר חתום פי שטן ואל ישטין עלינו זעום בו וידום ויעמוד מליץ טוב לצדקנו הוא יגיד ישרנו ולא אמר. ותעמיד מלין טוב אלא דהעיקר לא די שתחחום פיו של שטן מלהשטין אלא אף הוא עצמו יעמוד מליץ טוב לצדקנו על כן אמר והיה דהיינו השמחה היא שיצה"ר וחיילותיו יהיו לך למס ועבדוך שיהא הוא עצמו יגיד ישרך ויהיה עליך מליץ טוב ואם לא ישלים עמך וצרת עליה ר"ל תצור על פיך וגזור תענית וממילא ונתנה ה' בידך לפי שעיקר יצר הרע תלוי באכילה ושתייה כמ"ש ויאכלו וישתו ויקומו לצחק וישמן ישורון ויבעט וכיון שכן יותש חילו:

אברהם יגל על פרשת כי תצא

וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית. אותו על עץ. נראה דבא להורות לנו השי"ת על חכם שמת שיצטרכו הקהל לחזור בתשובה שלימה כיון שמת בעונם והי"ת במדת הרחמים הראו ואליו רצה לזכותם שלא יהיה מתעורר עליהם והיינו דקאמר וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ר"ל זה הת"ח אין לו חיוב עתה ואפ"ה והומת ותלית אותו על עץ דהיינו עון ציבור דכך היא המדה דנוטל צדיק מביניהם ולכך קאמר לא תלין נבלתו על העץ ר"ל אם הקהל עושין תשובה כראוי ע"י מיתתו המיתה שלו תהיה שחוטה כראוי ועולה לקרבן ה' ליחד הדודים העליונים אבל אם אינם עושים תשובה כראוי אז תהיה מיתתו קרויה נבלה והיינו דאמר לא תלין נבלתו קאי אציבור אלא כי קבר תקברנו ביום ההוא דהיינו קבר בקבר באותו יום תקברנו במחיצתו העליונה כאמור:

אברהם יגל על פרשת כי תבא

אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנכבד. והנורא הזה את ה' אלהיך כו'. יש לדקדק דלמה ליה למימר את השם הנכבד בכינוי כיון דאחר זה קאמר את ה' אלהיך בהדיא ועוד הו"ל מיותר. ונראה לי דבא לדרוש את ה' אלהיך לרבות ת"ח כסברת ר"ע ודלא כשמעון העמסוני דפירש מדרשא דאת דכל התורה ואנן קי"ל דאתין וגמין רבויין ולכך קאמר אם לא תשמור לעשות דרשא דאת כל דברי התורה הכתובים וממילא ליראה את השם הנכבד הנזכר במקום אחר שהוא את ה'

אלהיך לא תדרוש ע"י כן והפלא ה' את מכותך וכיון שאין כאן מקומו לכך קראו בכינוי ומזה נשמע דלא שייך לדרוש את ה' אלהיך לרבות ת"ח כי אם מהאי קרא דאת ה' אלהיך תירא ולא מקרא אחרינא כמו שהקשו המפרשים הנה הם בספרתם עיין עליהם:

אברהם יגל על פרשת נצבים

לאהבה את ה' אלהיך לשמוע בקולו ולדבקה ץ בו כי הוא חייך וארך ימיך וכו'. מה שאמר ולדבקה בו אינו מובן כי בלתי אפשר הוא. אלא להורות לנו דרך העבודה השלימה שתקיים מצותיו מדרך אהבה ולא בע"כ של אדם אלא בהשתוקקות האהבה דהיינו בעת עשיית המצות תיחד לשם ה"ו כדי ליחד הדודים שע"י כן תתנו כח לוי"ו למעלה ונתן טעם כי הוא חייך ואורך ימיך על ידו יורד שפע למעלה ויהיה פי' ולדבק"ה ב"ו כאלו אמר ולדבק ה"י בוי"ו:

אברהם יגל על פרשת האזינו

יערף כמטר לקחי קול כטל אמרתי כו'. נראה דבא להוכיח את ישראל על התורה ולכך זימן שמים וארץ להראות להם לפניהם שקבלו עליהם להגות ות בתורה שהיא לקיום שמים וארץ ככתוב אם לא בריתו יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי אבל יש טענה לישראל דכבר יש לנו הדין שומע כעונה לכך אין אנו צריכים להגות בתורה אם אנו שומעים הדרשא מפי הרב די לנו לכך השיב להם דיש הפרש גדול בעת שידרוש הרב ותקבלו ממנו הדרשא בודאי יש בידכם יכולת לחזור ולשנותה לפי שעה אבל ינת שאין כאן דרשא יושבים ובטילים אמנם אם תלמדו התורה מאליכם לעולם לא תעקר מכם וזהו שאמר קודם כל דב ומר לכם יערוף כמטר לקחי ר"ל כמו שיש למטר ליפסק כמו כן הלוקח מאת בני אדם שסופו ליפסק ויהיה פי' יערוף כמו עגלה ערופה לא כן אמרתי שהיא מאלי ולא מאחרים לעולם לא נפסק כטל:

שחת לו לא בניו מומם דר עקש ופתלתול. יראה דפי' דקרא הוא משום דידוע דהשפע שיורד מלמעלה הוא לצורך ישראל וא"כ אם ב"מ ישראל אינם עושי' רצונו של מקום א"כ יבטל השפע מכל וכל ולכך אתא קרא לומר דזה אינו דלא יבטל כי אם מבניו שהם ב"מ אינם ראוים לשפע העליון וה"פ דקרא אם תאמר שחת לו לא דהשחתה אינה אלא לבניו ולחזק זה אמר הלא ה' רבתי שהיא הבינה אינה יורדת אלא לה' ולכך יש מקף בין הה"י לה' אבל ע"י עונותיכם מפרידים השפע מהמלכות וא"כ מהיכן יורד לכם אם

לא על ידה כאמור ותתן טרף לביתה וע"כ אמר תגמלו זאת שהיא המלכות תגמלו אותה ע"ש גמולה מחלב:

אברהם יגל על פרשת וזאת הברכה

אין כאל ישורון פי' התרגום אין אלהא כאלהא דישראל. קשה דלפי' זה התואר הוא שאין כמוהו באלוהות והא דנקט ישורון הוא לסימן בעלמא דנדע שהוא האל ישורון ולאפוקי אלוהות אחרים והו"ל למימר אין כהוי"ה ולא נצטרך לסימן ועוד הוה ליה לינקד בשבא שהוא סמוכה ולא מוכרתת. ורש"י פי' הודיע לישורון שאין כאל ואינו פשט הלשון. ונ"ל דהתואר הוא לישורון וכאלו אמר אין כאל אשר לישורון וזהו שבחר הקב"ה באומה הנבחרת מכל האומות שקראה סגולתא:

וימת שם משה וכו' יש לשאול מהו הסמיכות דלא קאמר וימת שם עד שאמר נשבעתי לאברהם וכו' לזרעך אתננה. ונראה דקי"ל אין בעל חוב גובה חובו כי אם שליח בית דין שנכנס לביתו למשכנו והכא שהוא נוטל הנשמה למשכן בעד החוב אי איפשר לבעל הבית ליטלה כיון דארץ ישראל כבר נתנה לישראל הו"ל ביתו ולכך אי איפשר ליטול נשמת משה הקב"ה בעצמו כי אם בח"ל. ועוד נראה ע"פ מאי דאמרו בגמ' גבי ההוא מינא דשאל כי קבריה למשה במאי טבל והקשו התוס' היכי מיטמא לו והוא. כהן ותי' דכהן מיטמא לבנו והקשו המפרשים ז"ל והא כ"ג הוא. ונראה לי דלא קשה דכבר כתב הזוהר הקדוש דלא הוי כ"ג כי בא"י דכתיב גדול ומהולל בעיר אלהינו הר קדשו ולכך כיון דרוצה ליטול נשמתו הקב"ה בעצמו לא שייך אלא בח"ל. ונ"ל דזה כוונת המדר' דאמר למשה אם אתה נכנס לארץ אין אני קוברו עכשיו שאתה בח"ל אני קוברו ואין להק' דהיכי שייך תחיית המתים על ידו ממש דכיון דעתיד להחיותו לו הוי טמא כלל כ"כ התוס' בנדה גבי אליהו שהחיה בן השונמית ע"ש:

אברהם יגל על תהלים

מזמור ט' נודע ה' משפט עשה בפועל כפיו וכו'. לכאורה זה הפך המדה שלו שזה השם הוא מדתו בעל רחמים גמורים ואיך יאמר בפועל כפיו נוקש רשע ולא יאריך אפים לפניו לזה השיב דוד המע"ה אדרבה זהו רחמים שלו דאם ישובו רשעים לשאולה כל הגוים שכחי אלהים כשרואם יושבים לבטח איש לדרכו פנה במעשים אשר לא יעשו מעולם לא יחזרו בתשובה כיון שהשפע יורד עליהם וזהו שאמר נודע ה' משפט עשה לעולם פוקד עליהם עונם כדי שיזכו לעו"ה:

מזמור ל"ו אל תבואני רגל גאוה ויד רשעים אל תנידני וכו'. ידוע מ"ש שלמה המע"ה גאות אדם תשפילנו ופירושו הוא דסו"ת גאוה עולה יפול לכך אמר דוד כיון דמדתו שהוא הגאוה מכל וכל בודאי מובטח לו שלא יבא לו רגל גאוה דהיינו נפילה ועוד יבא דרך רמז דאפי' שמינית לא היה לו שכן רגל במ"ק עולה שמונה:

מזמור ל"ז קוה אל ה' ושמור דרכו וירוממך לרשת ארץ בהכרת רשעים תראה וכו'. יובן במאי דאמרו בגמ' כתיב הנה עין ה' אל יריאיו וכתיב עיני ה' לצדיקי' ל"ק כאן מאהבה כאן מיראה ר"ל מאהבה זוכה ורואה במפלת שונאו והיינו ושמור דרכו דהיינו מה הוא רחום אף אתה רחום וזה לא שייך כי אם מאהבה ועי"ז לא די שירוממך לרשת ארץ אף בהכרת רשעים תראה:

מזמור נ"ח ויאמר אדם אך פרי לצדיק אך יש אלהים שופטים בארץ לפי ששמח הצדיק כשרואה הרשע מתלוכד בנקמתו מפני עונו ולא יוזק לצדיק ממנו לכך אמר אדם גם אני שמך כשיש צער לצדיק לפי מסיבתו לא יש אלהים שופטים בארץ וזהו דאמר כשיש מיעוט פרי לצדיק ידוע שיש מיעוט דין בעולם: מזמור ס"ב ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו. יראה ע"פ מ"ש בזוהר הקדוש או נודע חטאתו וכו' אם אדם חטא ונעלם ממנו הקב"ה מזכירו ע"י שיתן באותו אבר מום כדי שידע חטאו משום מדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה ע"ש. ולזה אמר שזהו חסד שעושה עם בריותיו שישלם לאיש כמעשהו שהוא מדה כנגד מדה לבלתי ידח ממנו נדח וישוב בתשובה על החטא שחטא וזהו מ"ש הכתוב אמרתי עולם חסד יבנה ס"ת מדה שזהו חסדו יתברך:

מזמור ס"ג צמאה לך נפשי וכו' מפני שהרוחני מתאוה לתורה יותר מהגוף גבי נפש אמר צמאה וגבי בשר אמר כמה לך בשרי ולפי שהיה במדבר בארץ ציה ועיף בלי מים שהיא התורה לכך אמר כן בקודש חזיתיך כשנבוא לארץ הקודש לראות עזך וכבו' שהיא התורה:

מזמור ע"ב לשלמה אלהים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך ע"כ. לכאורה קשה דמעיקרא אמר מלך ולבסוף אמר בן מלך ומעיקרא אמר משפטיך ולבסוף אמר וצדקתך שידוע דהמשפט הוא רחמים והצדק הוא דין. אלא נראה לפי דידוע כשישראל עושים רצונו של מקום השפע יורד בלי הפסק ע"י יחודם למעלה שיתן לה חלקה כדי שתתן טרף לביתה לישראל אמנם ב"מ אם אינם עושים רצונו של מקום אף שמלמע' אין לו הפסק מ"מ אינה לוקחת כדי שלא תתן למטה ומוכרח נוטל צדיק א' מישראל כדי שיהא בה כח ליקח חלקם. וזהו שאמר לשלמה שמלכות שלו אלהים שהיא הבינה תשפיע לשלמה בשביל המלך כדי שתשפיע לישראל על ידי שעשה הדין שהוא וצדקתך לבן

מלך ואף דאמרינן מאן מלכי רבנן מכל מקום גבי מלך צריך לומר לבן מלך: מזמור ע"ה וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק. יש לדקדק אמאי גבי רשעים אמר לשון רבים וגבי צדיק אמר לשון יחיד ונראה לפי מה שאמרו בגמ' אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח ולכך קרני רשעים שהם התרוממות אגדע ויכלו גסי הרוח תרוממנה קרנות צדיק שהוא קץ הגאולה: מזמור פ"ה חסד ואמת נפגשו צדק ושלם נשקו. ולכאורה אינו מובן דהיכי שייך לזווגם דלא ראי זה כראי זה ונראה דידוע דהקב"ה רצה לזכות את ישראל לפיכך אין לחכמים עושר כדי לזכות המון העם לתת להם סיפוקם ללמוד תורה וממילא יורד שפע מלמעלה לתת חלק למחזיק וע"י זווגם למטה גורמים זיווג למעלה דידוע הוא דיחוד שלמעלה תלוי במעשה הת"ח והיינו דאמר דהמע"ה חסד ואמת שבעל חסד גומל חסד עם שבידו תורת אמת בודאי למעלה צדק ושלם נשקו שהם זו"ן וממנו נקח לעבוד את ה' אלהינו: מזמור צ' ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. לכאורה כפול ומכופל ונראה דכל מוצאי שבת אימא עילאה נותנת אור קדוש על ישראל במצות השבת וכל אחד מישראל לפי מעשיו אם זכה נוטל חלק ממנו ועושה מלבוש לנשמתו ואם זכה יותר מרומם אותו דהיינו שיכתוב עליו כל המצות שעשה וממילא אין שום מחבל יכול לנגוע אליו. וזהו שרמז שלמה המע"ה בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל. יחסר לפי שהשמן ילכלך מכל משקין וכ"ש לבן לכך מזהיר אותו בכל עת יהיה מלבוש שלך שעשית יהיו לבנים ע"י תורה ומצות שהם זכים מכל משקין דהיינו שיהיו לשמה דאין בהם שום דופי וע"י כן אין מחבל יכול ללכלך המלבוש מפני. שהתורה והמצות שהם השמן שהם על ראשך הם שומרים אותך מן החיצונים:

מזמור קי"ט גמל על עבדך אחיה ואשמרה דבריך. לכך באה מלת גמל בלא וי"ו לרמוז דידוע דיש ג' מיני תולדות בעולם תולדות הבנים ותולדות הממון ותולדות התורה שהם החידושים ואם ח"ו יחסר לאדם אחד מהם תורתו מתבטלת לפי שדעתו מתבלבלת לחוד אחר מה שיחסר לו מהם. אמנם אם ה' עושה רצונו ומשלים לו כל התולדות בודאי הורתו משתמרת בקרבו שדעתו נחה עליו ועל ידי זה גורמת לו חיים לכך באה בלא וי"ו לרמוז הג' תולדות שהם גוף ממון לימוד בודאי שיש לו חיים ע"י שאשמרה דבריך ככתוב כי היא חייך ואורך ימיך:

אברהם יגל על תרי עשר

מלאכי סי' א' אם אם אב אני וכו' ואם אדוני' וכו' הא דנקט גבי אב לשון יחיד ולא אמר אביכם וגבי אדונים אמר לשון רבים ולא אדון כמו אב משום כשישראל יהיו אחדות ביניהם ועושים רצונו של מקום יקרא הי"ת אב אחד ואם ח"ו ישראל יהיה פרוד ביניהם ואין עושין רצונו של מקום לא יכנה הי"ת בשם אב אלא בשם אדון דכיון שיש פרוד ביניהם כל אחד קונה אדון לעצמו וא"כ לכללות ישראל יקרא הי"ת אדונים:

אברהם יגל על מגילת רות

ושדי הרע לי. איכא למידק דמן השמות כלם לא נתרעמה כי אם בשם שדי ולא בשם אלהים שהוא מקור הדין. ונראה לפי מ"ש רז"ל כשאמר יעקב אע"ה ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש כוונתו מי שאמר לעולמו די יאמר לצרתי די ולכך זהו שנתרעמה נעמי אחר שעשה הי"ת הדין באלימלך ובניו מן הראוי היה שיעשה הדין גם בה וכשהגיע לה אחר די זהו שאמרה ושדי הרע לי שנתקיימה אחר כלם:

וגאלתיך אנכי חי ה' שכבי עד הבקר. איכא למידק היכי ס"ד לגאלה כיון דסיב כולי האי אין בו עוד כח ועוד אמרו רז"ל שהגואל היה רחוק ממנו ארבע מאות פרסה והוא אומר לה בבקר ונראה לפי מ"ש רז"ל ע"פ הנאמר בבית המקדש וילכו לאלהים שמחים וטובי לב שמצאו נשותיהם טהורות הרי שמלת וטובי לב מורה על בחינת הזיווג אף כאן מ"ש ויאכל בעז וישת וייטב לבו מורה שיהיה לו בחי'. זיווג ואז נשתומם על הענין הזה איך נעשה לו זה הנס אמנם כשסרה וילפת והנה אשה וכו' אז הכיר בנסו וידע דמאת ה' היתה זאת דראויה לו ולכן קפץ ונשבע לה שבטח בה' שהבקר יבא הגואל דלא עביד ניסא לשקרי וז"ש הכתוב והנה הגואל עובר אשר דבר בעז דבורו של בעז הוא שהביא הגואל:

אברהם יגל על מגילת אסתר

ותמאן המלכה ושתי אז"ל היא היתה רוצה לבוא לפני המלך אבל ראתה שיצא לה קרן במצחה ואפ' לרמוז חשבון ותמאן כחשבון קרן במצחה ע"ה ומסבתו ותמאן:

אברהם יגל על הגדה של פסח מגיד

השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל השתא הכא עבדי לשנה הבאה בארעא דישראל בני חורין. נראה דבבא קמא לאנשי ח"ל ובבא בתרא לאנשי א"י והא דפלגינהו ולא אמר דאף בני ח"ל שואלים הכל משום דבני ח"ל מעולם העשיה ובני א"י מעולם

היצירה וצדיקים ידעו רצון ולכך אין רשאין להתפלל אלא שיזכו לעולם אחד שהוא למעלה מעולם העשיה דהיינו עולם היצירה אבל בני א"י מתפללים שיזכו לעולם דבריאה דאית בה חירו דכולה כידוע ליודעי חן כיון שהם בעולם היצירה:

אברהם יגל ליקוטים על הרא"ם

לרבי אברהם הכהן ז"ל:

פרשת שמיני בד"ה ויעשה כמשפט דהביא הרב ז"ל פי' רש"י ז"ל דכתב וז"ל המפורש בעולת נדבה בויקרא והרב ז"ל הבין דפירושו על הסמיכה דמפורש' בעולת נדבה וכמו שאמרו בביצ' ע"ש ואם לזה כיון הרב ז"ל הוא תמוה דבפ' ויקרא פירש"י בהדיא על פסוק וסמך ידו על ראש העולה דבא ללמד על עולת חובה לסמיכה והובאה בת"כ וכמו שפי' הרא"ם ז"ל שם ובפסוק ויעשה כמשפט דרשו שם בת"כ כמשפט עולת נדבה להפשט וניתוח וזריקת דם וכו' ולא הזכירו שם ענין סמיכה והיינו משום דס"ל להך תנא דת"כ דקרא דכמשפט הוא מיירי בעולה של צבור כדמוכחי קראי כמ"ש התוס' בביצה דף כ' ע"ש אבל הך תנא דביצה לא דריש רבוי דעל ראש העולה אלא לרבות הצאן ולכך דחיק נפשיה לאוקי הך דרשא דכמשפט בעולת אהרן למדרש דין הסמיכה לחובה זהו דקדוק בדברי רש"י ז"ל דלא הזכיר סמיכה בפסוק דכמשפט משום דתפס כהך תנא דת"כ דדריש סמיכה מראש העולה משום דכמשפט מיירי בציבור ואפשר לומר דלא נחית הרב ז"ל אלא לפרש דעת רש"י ז"ל שבגמ' אפי' שאין זה דרכו דכבר פירשוהו התוס' שם:

פרשת ראה כצבי וכאיל שאין קרבן בא מהם פי' משו' דבעי למפטר פסה"מ מן המתנו' דלא תימא כיון דמכח קדשים קאתו יהיו חייבין בהן וכו' רבים תמהו דהוא הפך משנה ערוכה בחולין ריש פ' הזרוע בחולין אבל לא במוקדשין ולעד"ן משום דהא דפי' רש"י לפוטרו מן המתנות הוא ברייתא שנוייה בפ"ב דבכורות דף ט"ו ולהאי תנא לא דריש מיעוטא דקדשים מאותם כתנא דמתני' אלא מפיק לה מהכא וכונתו היא דלא תימא כיון דמכח קדשים קאתו ואית לן ק"ו מחולין דפטרי מחזה ושוק ואפ"ה חייבין במתנות כמבואר במתני' שם קמ"ל כצבי וכאיל דאדרבה נהפוך הוא כיון דיש בהם צד קדושה דחייבין בגיזה ועבודה פטורין מן המתנות אך הא ק"ל מאי דכתב רש"י ז"ל שאין קרבן בא מהם בשלמא לגבי טומאה וטהרה א"ש דאינן בני קרבן אינן נזהרין בטומאה אבל גבי מתנות אדרבה כיון דאינן בני קרבן דהוו חולין חייבין במתנות ואפשר משום דכף הדמיון מורה דיש שווי דומה לצבי ואיל לכך נקטיה:

פרשת והיה כי תבוא ולא נתתי ממנו למת וכו' עיין מה שהק' הרא"ם ז"ל על הרמב"ן ז"ל ולעד"ן דכונת הרב ז"ל להשיג על רש"י ז"ל שהביא הך דרשה לעשות לו ארון ותכריכין בסתם אפי' טהור דמשמע מניה דוקא למת הא לחי מותר וזה אינו דכיון דהוא טהור לא ניתר אלא לאכילה וראיה לזה מהך דספרי דהשיב ר"ע לר"א דא"כ אפי' לחי אסור ומעתה מה שפי' אחרים דר"ל אף למת שהוא מצוה וכו' הוא נסתר מתשובת ר"ע ולכך הביא ברייתא דספרי אחר מה שהביא פי' אחרים עוד הביא ראיה מהירושלמי דקאמר אף לחי אסור ומעתה מה שהק' הרא"ם ז"ל על דמיירי במעשר טמא הוא תמוה דא"כ מאי קאמר אף לחי אסור ומוכרח דאיירי במעשר טהור והיינו דתמה היכי שייך לומר דסך הוא למת כיון דטהור הוא וכבר התודה עליו שלא ביערתי בטמא וכיון שסך בו המת כבר נטמא במת והרא"ם ז"ל תפס עליו בזה דכיון דמיירי בטמא וכולי ולפי מ"ש מבואר דלא שייך לומר דמיירי בטמא והיינו דסיים בדבריו הך דפ' הערל דמפרש דמיירי בטמא ולכך קאמ' ליקח לו לחי מותר אבל למת אסור אבל כשתירץ לו ממנו מגופו חידש לו דליקח לו ארון מותר דדוקא מגופו הוא דאסור ומוכרח מזה דמתני' דקתני לא לקחתי ממנו ארון ותכריכין הוא מיירי בטהור ולכך נדחק לפרש דהתנא פי' כר"א ולכך. כתב לא נתתי לאוננים אחרים להנצל מקושיית ר"ע דאף לחי אסור לכך כתב דעיק' הוידוי הוא לאוננים אחרים מפני שאמר קרא לא אכלתי באוני דמשמע דוקא אנינות שלו לכך אתא קרא אחרינא לא נתתי ממנו למת ר"ל לאונן של מת כל דהו אפי' דלאו דידיה ויהיה פירוש למת לגופו או לאוננים של מת ועיין להתי"ט ז"ל מה שהק' כנראה שלא ראה דברי הרמב"ן הללו אבל התוס' פי' לפי המסקנא דממנו מגופו לאו למימרא מגופו דוקא אלא מגופו נמי וכ"כ הר"ש ז"ל בסוף מע"ב ע"ש:

ומ"ש הרא"ם ז"ל דר"ע דאמר אם למת אסור כיון דלמת אסור לחי נמי אסו' אינו נ"ל דא"כ לימא דקרא דלמת להכי הוא דאתא דלחי נמי אסור לאפוקי מס' הרמב"ן ז"ל כיון דלא מקיים ביה קרא דואכלת ועוד אמאי סיכה מותרת כיון דגלי קרא דלמת אסור ה"ה לחי ולומר דדוקא סיכה כיון דעדיין טמא הוא לא קרינן ביה ואכלת אבל ליקח בו ארון כיון דנתחלל והוי מעשר שפיר קרינן ואכלת דשייך ליקח בו דבר אכילה א"כ מאי מק' הגמ' ואימא ליקח לו אדון לימא אנא ס"ל כר"ע ועוד מאי ק"ל לר"ע למת למ"ל לימא אתא לסיכה אלא ודאי מיירי בטהור ודקאמ' אם למת אסור הוא בתמיה אם אתא ללמד למת הוא דאסור למ"ל דהא לחי נמי אסור כיון דהוא טהור וכ"ש למת דהוא דרך בזוי מצוה: גם מה שהק' על פי' אחרים מהגמ' לא ראה שהם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' מע"ב ע"ש ולעיק' הקו' נ"ל דל"ק דע"כ לא אמרו שהוא מצוה אלא גבי ארון ותכריכין דלא סגי

בלא"ה אבל גבי סיכה דאינו אלא דרך כבוד לא הוי מצוה והוצרך לפי' זה לתרן קו' ר"ע על ד"א דהוי כ"ש:
ומה שתירץ על קו' הרמב"ן ז"ל דאיירי בטמא בטמא לענ"ד לא משמע הכי מהרמב"ן ז"ל אלא דאיירי בטהור דהא לא קאמר מע"ב שנטמא והיינו דאמ' בתר הכי ובגמ' פ' הערל קאמר שנטמא וכו' וכונת קושייתו כיון דהוא טהור היכי שייך לומר דנתן ממנו למת כיון שכבר התוודה לא ביערתי ממנו בטמא בודאי לא נתן ממנו למת ול"ק מה שהק' בתר הכי דאמאי לא הק' על היתר הסיכה דכיון דטהור הוא שפיר הוא לסוך וראיה לזה דהך ר"א דירושלמי קאי אדרשה דלא נתתי ממנו למת ומסיק דמיירי בסיכה שהוא מותר לחי ומזה למד ר' סימאי דהובא בפ' הערל דכיון דמסיק דמיירי בסיכה א"כ מיניה נשמע דשמן טמא מותר לסוך אותו ולא קאמר הך דינא בירוש' דכיון דאיירי בטהור ליכא חידוש ומה שתירץ הרא"ם ז"ל דאיצטריך לטמא וטמא דלא נפיק מלא ביערתי ק"ל דא"כ מנ"ל לומר דלחי מותר לימא דאיצטריך למת לגופיה דאפי' טמא בטמא אסור אלא ודאי קרא דלא ביערתי כולל כל מידי דטמא ואפי' אחד מהם טהור גם מה שתי' מהרש"א ז"ל בגמ' כיון דלחי מותר לא הוי ביעור ולכך איצטריך למת וכו' אינו מובן דלא ידעינן דלחי מותר כי אם אחר קרא דלמת. ע"כ נ"ל עיקר כמ"ש דהירוש' מיירי בטהור לכך הק' הרמב"ן ז"ל שפיר דאי בטמא לק"מ דאיצטריך למת לגלויי דלחי מותר ודו"ק:
תם ונשלם אברהם יגל. שבח והודאה לאל:
תם ונשלם: